

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ**

**КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

**ЗБІРНИК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ДО
САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МАКРОЕКОНОМІКА»**

Київ-2021

Луньова Т. С. Збірник практичних завдань для самостійного вивчення навчальної дисципліни «Макроекономіка»: для студентів спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 051 «Економіка». Київ: Національна академія статистики, обліку та аудиту, 2021. 56 с.

Схвалено Вченою радою фінансово-економічного факультету НАСООА
Протокол від 22 лютого 2021 року № 7

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
Тема 1. МАКРОЕКОНОМІКА ЯК НАУКА	10
Інформативна частина	10
Практичні завдання	11
Тема 2. МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНИХ РАХУНКІВ	14
Інформативна частина	14
Практичні завдання	16
Тема 3. МАКРОЕКОНОМІЧНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ	19
Інформативна частина	19
Практичні завдання	21
Тема 4. ТОВАРНИЙ РИНОК	23
Інформативна частина	23
Практичні завдання	24
Тема 5. ГРОШІ ТА ГРОШОВИЙ РИНОК	27
Інформативна частина	27
Практичні завдання	28
Тема 6. МОДЕЛІ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ РІВНОВАГИ	31
Інформативна частина	31
Практичні завдання	33
Тема 7. ЕКОНОМІЧНА ДИНАМІКА	35
Інформативна частина	35
Практичні завдання	36
Тема 8. ФІСКАЛЬНА ТА ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА	38
Інформативна частина	38
Практичні завдання	39
Тема 9. ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНА ПОЛІТИКА	41
Інформативна частина	41
Практичні завдання	42
Тема 10. ВАЛЮТНА ПОЛІТИКА	44
Інформативна частина	44
Практичні завдання	45
Тема 11. ПЛАТІЖНИЙ БАЛАНС	47
Інформативна частина	47
Практичні завдання	48
Тема 12. МОДЕЛІ ВІДКРИТОЇ ЕКОНОМІКИ	50
Інформативна частина	50
Практичні завдання	51
Рекомендована література	53
Відповіді на тести та задачі	54

ПЕРЕДМОВА

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Макроекономіка» є закономірності та ефективність функціонування національної економічної системи. Питання, що традиційно відносяться до макроекономічних, - це проблема повної зайнятості ресурсів; обсяг валового внутрішнього продукту; динаміка ділового циклу; мінімізація рівня інфляції і рівновага платіжного балансу; економічне зростання. Макроекономіка досліджує господарську діяльність та взаємодію всієї сукупності економічних суб'єктів. Внутрішній стан та функціонування економічної системи як єдиного цілого забезпечується зв'язками між елементами, що входять до її складу, і зовнішнім середовищем.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Макроекономіка» є: визначення ролі макроекономічної науки в суспільстві, розкриття її об'єкта, предмета та методів; розкриття основних положень макроекономічних теорій, на які спирається сучасна макроекономічна наука та господарська практика; висвітлення системи основних макроекономічних показників та індикаторів макроекономічної нестабільності; розгляд базових моделей макроекономічної рівноваги; розкриття механізму окремих складових макроекономічної політики: фіскальної, грошово-кредитної та зовнішньоекономічної; визначення факторів та розкриття моделей економічного зростання.

Важливу роль у процесі оволодіння навчальним матеріалом відіграє самостійна робота студентів, яка забезпечує поєднання отриманих теоретичних знань із здобуттям необхідних практичних навичок у вирішенні задач та тестових завдань за темами курсу. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **вміти**: розраховувати основні макроекономічні показники; аналізувати наслідки безробіття та інфляції, дискреційної фіскальної політики; оцінювати вплив кредитно-грошової політики уряду на динаміку виробництва; виявляти та оцінювати чинники економічного зростання. Запропонований збірник практичних завдань з дисципліни «Макроекономіка» призначений для забезпечення отримання студентами цих умінь.

Збірник побудований відповідно до структури робочої програми навчальної дисципліни «Макроекономіка», у ньому наведені програма курсу, коротка інформативна частина за кожною темою, тести для самоперевірки знань та типові задачі.

Вірні відповіді на тести та задачі наведені в кінці збірника.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Макроекономіка як наука

Роль макроекономіки в житті суспільства. Головна суперечність суспільства. Матеріальні потреби людей та їх форми. Економічні ресурси та їх характеристика. Предмет макроекономіки. Підвищення ефективності використання економічних ресурсів як спосіб підвищення рівня задоволення матеріальних потреб. Шляхи підвищення ефективності економіки.

Економічна система як об'єкт макроекономіки. Види економічних систем. Особливі риси окремих економічних систем: ринкової, командно-адміністративної та змішаної економіки. Моделі змішаної економічної системи.

Основні макроекономічні суб'єкти національної економіки, їх цілі та види економічної активності.

Методи макроекономіки. Макроекономічні моделі: сутність та типи. Проста модель економічного кругообігу. Повна відкрита модель кругових потоків. Позитивна й нормативна функція макроекономіки.

Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

Система національних рахунків (СНР) як нормативна база макроекономічного рахівництва. Методологічні принципи системи національних рахунків. Відмінність СНР від балансу народного господарства (БНГ). Основні категорії системи національних рахунків: інституціональна одиниця, сектори, економічні операції, рахунки. Основні макроекономічні показники – потоки, запаси та показники економічної кон'юнктури.

Валовий внутрішній продукт (ВВП). Валовий національний продукт (ВНП) – валовий національний дохід (ВНД) згідно нової термінології. Обчислення валового національного доходу та валового національного наявного доходу. Особливості та принципи розрахунку ВВП. Методи обчислення ВВП. Інші показники СНР: чистий внутрішній продукт, національний дохід, особистий дохід, використовуваний дохід. Особливості макроекономічних показників. Чистий економічний добробут.

Розподіл доходів у суспільстві. Причини нерівності у розподілі доходів. Квадрат відносності та крива Лоренца. Коефіцієнт Джині.

Тема 3. Макроекономічна нестабільність

Сутність циклу ділової активності. Фази циклу. Довгостроковий економічний тренд. Дослідники економічних циклів про причини циклічності економічного розвитку. Характеристика економічної кризи. Антикризова політика держави.

Ринок праці. Безробіття: основні визначення та вимірювання. Рівень безробіття та рівень зареєстрованого безробіття. Рівень зайнятості. Різновиди

безробіття: фрикційне, структурне, природне, циклічне. Повна зайнятість. Основні причини безробіття. Допомога по безробіттю і тенденції до підвищення рівня безробіття. «Жорсткість» заробітної плати та її вплив на рівень безробіття. Економічні та соціальні втрати від безробіття. Закон Оукена.

Поняття інфляції. Класифікація видів інфляції за темпами приросту, причинами виникнення та можливістю передбачення. Інфляція попиту та інфляція пропозиції (витрат). Інфляційна спіраль. Інфляція і процентні ставки. Ефект Фішера. Наслідки непередбаченої інфляції. Номінальний і реальний ВВП, дефлятор. Обчислення зміни реального ВВП.

Взаємозв'язок інфляції та безробіття. Крива Філіпса. Стагфляція.

Тема 4. Товарний ринок

Сукупний попит. Сутність сукупного попиту, структура сукупного попиту. Крива сукупного попиту. Цінові та нецінові фактори, що визначають сукупний попит.

Сукупна пропозиція. Довгострокова сукупна пропозиція та її теоретичний інструментарій. Графічна модель довгострокової сукупної пропозиції. Класична дихотомія. Сукупна пропозиція в короткостроковому періоді. Причини жорсткості цін. Цінові фактори сукупної пропозиції. Нецінові фактори сукупної пропозиції

Модель AD-AS як базова модель економічної рівноваги. Рівновага сукупних попиту і пропозиції в короткостроковому періоді. Ефект храповика. Рівновага сукупного попиту і пропозиції в довгостроковому періоді.

Рівновага сукупного попиту і пропозиції в довгостроковому періоді. Збурення сукупної пропозиції та його наслідки. Збурення сукупного попиту та його наслідки.

«Перегріта економіка». Стимулююча політика розширеного сукупного попиту. Шоки сукупної пропозиції.

Тема 5. Гроші та грошовий ринок

Визначення та види грошей. Сутність та структура грошового обігу. Готівкові гроші. Купівельна спроможність грошей. Безготівкові гроші. Кількість грошей, необхідних для обігу. Грошова маса. Рівень монетаризму. Поняття та структура грошових агрегатів.

Пропозиція грошей. Загальні, обов'язкові та надлишкові резерви комерційного банку. Норма обов'язкового резервування. Простий депозитний мультиплікатор.

Модель пропозиції грошей. Грошова база. Норма фактичного резервування депозитів. Грошовий мультиплікатор.

Попит на гроші. Трансакційний (операційний) попит на гроші. Проста функція трансакційного попиту на гроші. Попит на гроші як на актив.

Альтернативна вартість зберігання грошей. Реальна альтернативна вартість зберігання грошей.

Сукупний попит на гроші. «Крива переваги ліквідності». «Пастка ліквідності». Модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку.

Тема 6. Моделі макроекономічної рівноваги

Сутність споживання та заощадження домогосподарств. Форми заощаджень, цілі заощаджень. Кейнсіанська функція споживання. Середня та граничні схильності до споживання. Функція заощадження. Середня та граничні схильності до заощадження. Теорії споживання. Парадокс ощадливості.

Поняття і суть інвестицій. Види інвестицій. Мотиви інвестицій фірм. Крива інвестиційного попиту. Фактичні та планові витрати. «Кейнсіанський хрест». Мультиплікатор автономних витрат. Мультиплікатор державних витрат. Податковий мультиплікатор. Рецесійний та інфляційний розриви.

Відмінності кейнсіанської моделі макроекономічної рівноваги від класичної. Модель гнучкого акселератора. Класичний та кейнсіанський механізми урівноваження заощаджень із інвестиціями.

Тема 7. Економічна динаміка

Сутність економічного зростання та його типи. Екстенсивне та інтенсивне зростання економіки. Фактори економічного зростання. Характеристика факторів пропозиції, попиту та розподілу.

Джерела економічного зростання. Основні напрями підвищення продуктивності праці.

Негативні наслідки економічного зростання.

Модель макроекономічного зростання Харода-Домара.

Неокласична модель економічного зростання Р.Солоу: золоте правило нагромадження капіталу; залишок Солоу; недоліки моделі Солоу.

Некейнсіанська модель мультиплікатора-акселератора.

Сучасні теорії економічного зростання.

Тема 8. Фіскальна та грошово-кредитна політика

Сутність фіскальної політики. Функції державного бюджету. Склад доходів держави. Сутність та функції податків. Класифікація податків відповідно до об'єктів оподаткування. Середній рівень оподаткування. Крива Лаффера. Державні видатки. Структура державних видатків. Профіцит та дефіцит бюджету.

Види фіскальної політики. Дискреційна фіскальна політика та механізм її дії. Механізм дії недискреційної фіскальної політики. Автоматичні («вбудовані») стабілізатори. Стимулювальна та стримувальна фіскальна політика.

Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування. Концепції бюджетного дефіциту. Неінфляційні джерела фінансування дефіциту. Монетизація дефіциту. Сеньйораж. Інфляційний податок. Державний борг: сутність та види. Основні причини створення та збільшення державного боргу. Відносні показники заборгованості. Вплив бюджетного дефіциту та державного боргу на економіку. Механізми управління зовнішнім боргом держави.

Сутність та цілі грошово-кредитної політики. Об'єкти та суб'єкти грошово-кредитної політики. Види грошово-кредитної політики. Основні інструменти грошово-кредитної політики.

Кейнсіанські та монетаристські концепції грошової політики.

Аналіз ефективності політики держави за допомогою моделі IS-LM.

Тема 9. Зовнішньоторговельна політика

Сутність міжнародного поділу праці. Міжнародна торгівля як форма міжнародних економічних відносин. Показники, що характеризують ступінь активності країни у світовій торгівлі: експортна квота, імпортна квота, структура експорту, структура імпорту. Два типи зовнішньоторговельної політики: політика вільної торгівлі та політика протекціонізму.

Тарифні методи регулювання зовнішньої торгівлі. Види мита. Вплив імпортного мита на добробут споживачів. Імпортне мито та інтереси виробників. Імпортне мито як дохід держави. Застосування експортного (вивізного) мита.

Нетарифні методи регулювання зовнішньої торгівлі. Кількісні обмеження зовнішньої торгівлі: квотування та ліцензування. Антидемпінгові заходи. Економічні санкції та торговельне ембарго.

Аргументи на користь та проти політики протекціонізму.

Тема 10. Валютна політика

Сутність валютної політики. Головний суб'єкт валютної політики. Інструменти валютної політики.

Курс національної валюти. Номінальний обмінний курс. Режими валютного курсу і національна політика. Сучасні системи регулювання гнучких курсів. Фіксований курс. Конвертованість валют. Ефективний (багатосторонній) номінальний обмінний курс. Реальний обмінний курс.

Валютний ринок і фактори обмінного курсу. Рівновага на валютному ринку. Валютна інтервенція. Стерилізація валютної інтервенції. Паритет купівельної спроможності. Валютний курс у короткостроковому періоді.

Тема 11. Платіжний баланс

Функціональна роль платіжного балансу. Реальні потоки. Фінансові потоки. Структура платіжного балансу.

Рахунок поточних операцій. Рахунок операцій з капіталом та фінансових операцій. Відображення операцій на рахунках платіжного балансу.

Активний торговельний баланс. Пасивний торговельний баланс. Баланс офіційних розрахунків.

Взаємозв'язок рахунків платіжного балансу. Баланс автономних або самостійних угод. Платіжний баланс і рівновага у відкритій економіці. Нерівновага платіжного балансу. Дефіцит фінансування платіжного балансу.

Вплив економічної політики на платіжний баланс.

Тема 12. Моделі відкритої економіки

Макроекономічна рівновага невеликої відкритої економіки. Загальна характеристика моделі Мандела-Флемінга. Основні припущення та рівняння моделі.

Розвиток невеликої відкритої економіки за режиму гнучкого обмінного курсу. Наслідки бюджетно-податкової політики. Грошово-кредитна політика за режиму вільного плавання валют. Торговельна політика.

Механізм дії фіксованого обмінного курсу на економічні процеси.

Порівняльна характеристика наслідків економічної політики за різних режимів валютного регулювання.

Вплив мобільності капіталу на результати макроекономічної політики.

Оцінка наслідків економічної політики у великій економіці.

ТЕМА 1. МАКРОЕКОНОМІКА ЯК НАУКА

ІНФОРМАТИВНА ЧАСТИНА

Макроекономіка – це складова частина економічної науки (макро, мікро, економіки галузей народного господарства). Як і вся економічна наука вона ґрунтується на *фундаментальній суперечності людського суспільства* – протиріччі між матеріальними потребами людей і тими економічними ресурсами, якими вони володіють для задоволення цих потреб. Суть цієї суперечності полягає в тому, що матеріальні потреби людей – безмежні, а економічні ресурси, необхідні для їх задоволення, - обмежені.

Особливість макроекономіки в тому, що вона розглядає цю суперечність не з позицій окремого суб'єкта, а з позицій всієї сукупності економічних суб'єктів, тобто з *позицій національної економіки*. Отже, макроекономіка вивчає *ефективність функціонування національної економіки (це предмет макроекономіки)*.

Об'єкт макроекономіки – національна економічна система.

Економічна система - це певним чином упорядкована система зв'язків між виробниками і споживачами матеріальних і нематеріальних благ та послуг.

Типи економічних систем – ринкова економіка, адміністративно-командна, змішана.

Складові частини національної економічної системи: сектор домашніх господарств, підприємницький сектор, державний сектор, зовнішньоекономічний сектор.

Сектор домашніх господарств містить усі приватні господарства країни (звичайні сім'ї), діяльність яких спрямована на задоволення власних потреб.

Підприємницький сектор - це сукупність усіх фірм, зареєстрованих у межах країни (мета діяльності фірм - отримання прибутку).

Державний сектор містить усі державні інститути та установи. Основне завдання держави - створення суспільних благ, які надходять споживачам «безоплатно» (безпека, досягнення фундаментальної науки, послуги державної, соціальної та виробничої інфраструктур тощо).

Зовнішньоекономічний сектор містить усі економічні суб'єкти, які знаходяться за межами даної країни, а також іноземні державні інститути. Вплив зовнішньоекономічного сектора на вітчизняну економіку здійснюється через взаємний обмін товарами, послугами, капіталом та національними валютами.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Тести для самоперевірки знань

- 1.1. Об'єктом макроекономіки є
 1. Економічний закон
 2. Економічний процес
 3. Економічна система

- 1.2. Предметом макроекономіки є:
 1. Економічні закони і категорії
 2. Ефективність функціонування національної економіки
 3. Економічна політика держави
 4. Механізм функціонування підприємств та організацій

- 1.3. Макроекономіка досліджує економічні процеси на рівні:
 1. Підприємства
 2. Галузі виробництва
 3. Окремого ринку
 4. Національної економіки

- 1.4. Суб'єктами закритої змішаної економіки є:
 1. Домогосподарства, ринок, держава, сектор закордон
 2. Уряд, міністерства, підприємства, домашні господарства
 3. Домогосподарства, підприємства, держава
 4. Фінансові установи, ринки факторів виробництва, товарні ринки

- 1.5. Економічні системи різняться:
 1. Формою власності на матеріальні ресурси
 2. Структурою виробництва
 3. Рівнем життя населення
 4. Продуктивністю ресурсів

- 1.6. Позитивна функція макроекономіки спрямована на вивчення:
 1. Шляхів забезпечення економічного зростання
 2. Методів державного регулювання економіки
 3. Фактичного стану економіки
 4. Рекомендацій щодо подальшого економічного розвитку

- 1.7. Головним завданням макроекономіки є забезпечення суспільства знаннями, необхідними для:
 1. Зниження рівня інфляції
 2. Збільшення кількості грошей в обігу
 3. Збільшення кількості економічних ресурсів
 4. Зростання обсягів виробництва

1.8. Макроекономічні моделі будуються для:

1. Точного відображення процесів, що відбуваються у національній економіці
2. Підвищення рівня життя населення
3. Удосконалення виробничих відносин
4. Підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства

1.9. Нормативна функція макроекономіки спрямована на обґрунтування:

1. Як економіка функціонувала і яких результатів досягла
2. Причин спаду виробництва
3. Наслідків економічної кризи
4. Рекомендацій щодо подальшого економічного розвитку

1.10. Основним методом макроекономічних досліджень є:

1. Експеримент
2. Групування
3. Статистичний
4. Моделювання

Задачі

Задача 1.1. Макроекономічний аналіз проводиться з використанням різних методів: індукції, дедукції, балансового методу, методу наукового абстрагування, економіко-математичного моделювання.

Вихідні дані наступні:

- залишок пшениці на початок року складав 1,5 млн.т;
- на кінець року – 1,6 млн.т;
- валовий збір зерна – 10,2 млн.т;
- імпорт – 0,3 млн. т;
- експорт – 1,8 млн. т;
- втрати – 0,1 млн. т.

Обчисліть за допомогою балансового методу обсяг споживання пшениці в країні за рік.

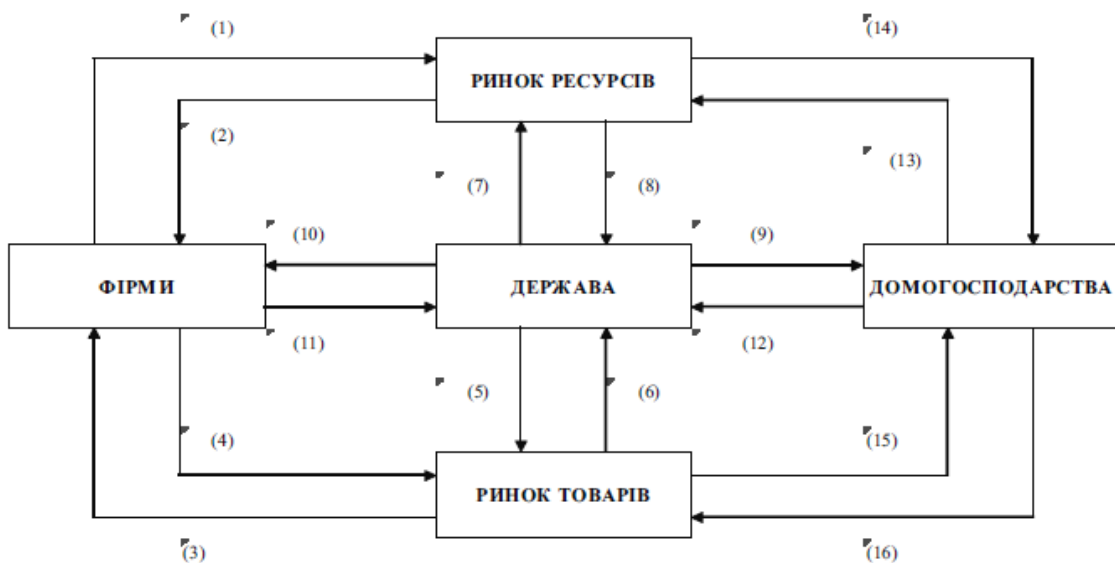
Задача 1.2. В середині національної економічної системи функціонують три сектори: сектор домашніх господарств, підприємницький та державний сектори. Кожний із цих секторів проявляє певні види економічної активності.

Встановіть відповідність між секторами та видами ділової активності (впишіть відповідні види економічної діяльності до комірок навпроти сектора).

Сектори національної економіки	Види економічної активності
Сектор домашніх господарств	
Підприємницький сектор	
Державний сектор	

1. Пропонує продукт своєї діяльності
2. Збирає податки
3. Споживає частину отриманого доходу
4. Заощаджує
5. Надає суспільні послуги
6. Пред'являє попит на фактори виробництва
7. Пропонує фактори виробництва
8. Інвестує
9. Надає суспільні послуги

Задача 1.3. Подана нижче схема кругообігу доходів та витрат включає домогосподарства, підприємства та уряд (державний сектор), а також ринок ресурсів і ринок товарів.

Дайте назву та пояснення кожному з потоків моделі, наприклад:

14 - Грошові надходження домогосподарств (заробітна плата, оренда, прибуток, процент)

ТЕМА 2. МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНИХ РАХУНКІВ

ІНФОРМАТИВНА ЧАСТИНА

Головний макроекономічний показник - *валовий внутрішній продукт (ВВП)*, який характеризує сукупну ринкову вартість кінцевих товарів і послуг, вироблених на економічній території країни за певний період. Інші макроекономічні показники: чистий внутрішній продукт, національний дохід, особистий дохід, використовуваний (післяподатковий) дохід.

Методи вимірювання ВВП:

- 1) за виробленою продукцією (виробничий метод);
- 2) за витратами (метод кінцевого використання);
- 3) за доходами (розподільчий метод).

Розрахунок ВВП виробничим методом

При розрахунку ВВП виробничим методом підсумовується додана вартість, створена всіма галузями економіки, або від валового випуску віднімається проміжне споживання. Тобто по кожній галузі економіки спочатку розраховується валовий випуск, який потім зменшується на величину проміжного споживання. Отриманий показник характеризує сукупну вартість кінцевої продукції, або додану вартість, створену всіма галузями економіки.

Додана вартість – це вартість виробленої фірмою продукції без вартості проміжних товарів і послуг, що були придбані фірмою і використані в процесі виробництва.

Розрахунок ВВП за витратами

ВВП за витратами – це сума витрат всіх економічних агентів, які використовують ВВП: домогосподарств, фірм, держави та іноземців, які імпортують товари з даної країни:

$$\text{ВВП} = C + G + I_g + NE,$$

де *C* – *споживчі витрати домогосподарств на товари і послуги* (за винятком витрат на придбання житла);

G – *державні витрати* (не включаються трансфертні платежі, а також отримання-виплата кредитів);

I_g – *валові приватні внутрішні інвестиції*, які містять витрати фірм на: будівництво будинків і споруд; придбання обладнання, машин, механізмів, нових технологій; створення товарно-матеріальних запасів; амортизацію, а також витрати домогосподарств на придбання житла (будинків, квартир тощо).

Якщо показник валових приватних внутрішніх інвестицій (*I_g*) зменшити на величину амортизаційних витрат (*A*), то ми отримаємо показник *чистих приватних внутрішніх інвестицій (I_n)*, який характеризує *чистий приріст* обсягу нагромадженого капіталу. Отже:

$$I_n = I_g - A$$

Розрахунок ВВП за доходами

При розрахунку ВВП розподільчим методом підсумовуються всі види факторних доходів, а також два компоненти (амортизаційні витрати і чисті непрямі податки на бізнес), які не є доходами:

1) *винагорода за працю* (цей компонент містить заробітну плату, а також внески підприємств на соціальне страхування);

2) *рентні платежі* – це доходи, які отримують власники за здані в оренду нерухомість та землю;

3) *процент* – дохід від капіталу;

4) *прибуток*, який отримують індивідуальні товаровиробники та корпорації: а) податок на прибуток; б) розподілений прибуток; в) нерозподілений прибуток;

5) *амортизаційні відрахування*;

б) *чисті непрямі податки* – непрямі податки за відрахуванням субсидій. З економічної точки зору, це різниця між цінами, за якими купують товари споживачі, та продажними цінами фірм.

Чистий внутрішній продукт (ЧВП) можна отримати із ВВП, зменшивши його на суму амортизаційних відрахувань:

$$\text{ЧВП} = \text{ВВП} - \text{Амортизаційні відрахування}$$

Національний дохід (НД) – сукупний дохід в економіці, який отримують власники факторів виробництва (праці, капіталу, землі) — можна отримати, коли показник ЧВП зменшити на величину чистих непрямих податків:

$$\text{НД} = \text{ЧВП} - \text{Чисті непрямі податки}$$

Особистий дохід (ОД) – це дохід, який нараховується сектору домашніх господарств за участь у процесі виробництва (основна і додаткова заробітна плата); як власникам факторів виробництва (дивіденди, проценти, рента); шляхом перерозподілу національного доходу (через виплату трансфертних платежів):

$$\text{ОД} = \text{НД} - \text{виплати на соціальне страхування} - \text{податок на прибуток корпорацій} - \text{нерозподілений прибуток} + \text{трансфертні платежі}$$

Використований дохід (ВД) розраховується шляхом зменшення показника особистого доходу на суму податків, сплачених домашніми господарствами (податок з доходів фізичних осіб; податки з власників транспортних засобів; податки на спадщину та ін.)

$$\text{ВД} = \text{ОД} - \text{Індивідуальні податки}$$

Це дохід, який залишається у розпорядженні домогосподарств. Він використовується на споживання і заощадження.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Тести для самоперевірки знань

- 2.1. Сукупна ринкова вартість усіх кінцевих товарів і послуг, виготовлених у країні протягом року, це:
1. Чистий експорт
 2. Національний дохід
 3. Чистий внутрішній продукт
 4. Валовий внутрішній продукт
- 2.2. Валові приватні інвестиції враховуються при обчисленні:
1. ВВП за методом доходів
 2. ВВП за виробничим методом
 3. ВВП за методом витрат
 4. ЧВП за методом доходів
- 2.3. Національний дохід менший за чистий внутрішній продукт на величину:
1. Чистих непрямих податків
 2. Амортизаційних відрахувань
 3. Сальдо по зовнішньоекономічних операціях
- 2.4. Чисті податки на продукти використовуються для обчислення:
1. ВВП як суми витрат
 2. ВВП за методом кінцевого використання
 3. ВВП як суми доходів
 4. Показника чистого експорту
- 2.5. До методологічних принципів системи національних рахунків (СНР) відноситься таке положення:
1. Ринкова економіка є нестабільною системою
 2. Продуктивною є діяльність, яка виробляє матеріальні блага
 3. Видатки на виробництво ВВП дорівнюють доходу від його реалізації
 4. Між загальним рівнем цін та сукупним попитом існує обернена залежність
- 2.6. Чисті інвестиції – це:
1. Відновна вартість основного капіталу
 2. Приріст основного капіталу
 3. Обсяг чистого експорту
 4. Всі відповіді невірні

2.7. ВВП як показник занижує обсяг національного виробництва, оскільки не враховує:

1. Державних закупівель товарів
2. Результатів діяльності у тіншовому секторі економіки
3. Обсягу чистого експорту
4. Всі відповіді невірні

2.8. Величина чистого внутрішнього продукту може бути отримана шляхом:

1. Коригування ВВП на величину амортизаційних відрахувань
2. Вирахування трансфертних платежів з ВВП
3. Вирахування податків на особисті доходи з ВВП
4. Вирахування з ВВП непрямих податків

2.9. Який показник не враховується при обчисленні ВВП:

1. Прибутки некорпоративного сектору
2. Чисті приватні інвестиції
3. Грошові доходи у вигляді соціальної допомоги держави незахищеним верствам населення
4. Дивіденди

2.10. Сума всіх витрат жителів країни на іноземні товари за відрахуванням витрат інших суб'єктів на товари даної країни є:

1. Національним споживанням
2. Імпортом
3. Чистим експортом
4. Експортом

Задачі

Задача 2.1. Валовий випуск - 900 млрд. грн. Проміжне споживання – 400 млрд. грн. В структурі доданої вартості амортизаційні відрахування складають 10 %. Знайдіть чистий внутрішній продукт (ЧВП).

Задача 2.2. Знайти показник суспільної продуктивності праці та суму рентних платежів за такими даними: чистий внутрішній продукт – 700 млрд. грн., заробітна плата – 400 млрд. грн., непрямі податки – 70 млрд. грн., державні субсидії фірмам – 50 млрд. грн., прибуток фірм – 120 млрд. грн., процент – 100 млрд. грн., чисельність економічно активного населення (ЕАН) – 30 млн. осіб, кількість безробітних – 5 млн. осіб.

Задача 2.3. Валовий випуск – 800 млрд. грн., проміжне споживання – 200 млрд. грн., споживчі витрати – 250 млрд. грн., державні витрати – 200 млрд. грн., валові приватні інвестиції – 100 млрд. грн., сума імпорту – 100 млрд. грн. Знайдіть суму експорту.

Задача 2.4. В таблиці 1 наведені умовні дані про значення деяких макроекономічних показників в національній економіці.

Таблиця 1

Звіт про доходи та їх розподіл в економіці, млрд. грош. одиниць

Показники	Значення
Заробітна плата найманих працівників	?
Розподілений прибуток фірм	300
Податок на прибуток фірм	130
Нерозподілений прибуток фірм	50
Рента	80
Процент	40
Державні пенсії	40
Експорт	60
Імпорт	50
Непрямі податки	25
Державні субсидії фірмам	5
Валові приватні інвестиції	260
в т.ч. амортизаційні відрахування	30
Споживчі витрати	300
Знахідки скарбів	30
Державні витрати	300

На основі цих даних обчисліть: ВВП, ЧВП, НД, суму заробітної плати найманих працівників

Задача 2.5. Населення країни складає 50 млн. осіб, з них зайнятих – 65 %. За даними, наведеними в таблиці 2, необхідно обчислити показник суспільної продуктивності праці:

Показники	Сума, млрд. грошових одиниць
Заробітна плата найманих працівників	280
Прибуток фірм	110
Споживчі витрати домогосподарств	240
Рента	20
Процент	40
Експорт	60

ТЕМА 3. МАКРОЕКОНОМІЧНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ

ІНФОРМАТИВНА ЧАСТИНА

Для ринкової економіки характерна нестабільність. Їй властиві підйоми і спади, що формують економічний цикл. *Діловий цикл* (економічний цикл) – це періодична зміна піднесенень та спадів реального ВВП на фоні загальної тенденції до зростання.

Однією із форм прояву нестабільності економічного розвитку є *безробіття* - соціально-економічне явище, при якому частина економічно активного населення не має робочого місця, що дає право на отримання доходу.

Для розуміння сутності безробітних розглянемо основні категорії населення на ринку праці.

Ринок праці – це механізм, який забезпечує купівлю-продаж робочої сили. У відповідності з міжнародними стандартами, розробленими у 1983 р. Міжнародною організацією праці (МОП), ринок праці включає зайнятих, безробітних осіб та осіб поза робочою силою:

1) *зайняті* – особи, які виконують будь-яку оплачувану роботу, а також ті, що мають роботу, але тимчасово не працюють через хворобу, страйк чи відпустку. До цієї категорії належать і ті, хто зайнятий неповний робочий день;

2) *безробітні*, у визначенні МОП, – це особи у віці 15 -70 років (як зареєстровані, так і незареєстровані в державній службі зайнятості). які одночасно задовольняють трьом умовам: не мають роботи (прибуткового заняття), шукають роботу або намагаються організувати власну справу, готові приступити до роботи протягом наступних 2 тижнів.

Зайняті і безробітні становлять *робочу силу*, або *економічно активне населення* в даний момент часу;

3) *особи поза робочою силою*, або *економічно неактивне населення* – люди у віці до 15 років, дорослі, які потенційно мають можливість працювати, але не працюють і не шукають роботи (навчаються, перебувають на пенсії, надто хворі, щоб працювати, або просто не шукають роботи).

Таким чином:

Населення = Економічно активне населення + Економічно неактивне населення;

Економічно активне населення = Зайняті + Безробітні

Показники, що вимірюють безробіття:

Кількість безробітних - це абсолютний показник безробіття, що вказує на його розміри.

Рівень безробіття (за методологією МОП) визначається відношенням числа безробітних до кількості економічно активного населення, вимірюється у відсотках.

Рівень зареєстрованого безробіття – це відношення (у %) кількості безробітних, зареєстрованих в службі зайнятості, до середньорічної кількості населення працездатного віку.

Макроекономіка виділяє три види безробіття: фрикційне, структурне і циклічне.

Фрикційне безробіття - виникає внаслідок постійного руху населення між регіонами і видами праці, а також у різних стадіях життєвого циклу. *Структурне безробіття* – пов'язане із змінами в структурі суспільного виробництва (згорання галузей, зникнення професій). *Природне безробіття* – це сума рівнів фрикційного та структурного безробіття.

Повна зайнятість не означає абсолютної відсутності безробіття, *рівень безробіття за умов повної зайнятості – це природний рівень безробіття.*

Циклічне безробіття – викликане циклічним спадом виробництва, або недостатністю сукупного попиту на товари та послуги. Різниця між фактичним та природним рівнем безробіття дає показник циклічного безробіття.

Зв'язок між рівнем безробіття і відставанням обсягу ВВП виражається законом Оукена, який формулюється так: *якщо фактичний рівень безробіття перевищує природний на 1 %, то відставання фактичного обсягу ВВП від потенційно складає 2,5 %.*

Формою прояву нестабільності економічного розвитку також є *інфляція* – підвищення загального рівня цін. Рівень інфляції показує, як змінилися ціни в економіці і вимірюється за допомогою індексів цін. Основні з них: індекс споживчих цін (ІСЦ); індекс цін виробників промислової продукції.

У зв'язку з існуванням інфляції виділяють номінальний та реальний ВВП.

Номінальний ВВП – це вартісний показник, який визначається за ринковими цінами поточного року.

Реальний ВВП – вартісний показник, який визначається за незмінними (базисними, співставними) цінами.

$$\text{Реальний ВВП} = \text{Номінальний ВВП} / \text{Індекс цін}$$

Щоб знайти зміну реального ВВП у %, потрібно від зміни номінального ВВП у % відняти зміну індексу цін у відсотках.

Основними завданнями економічної політики є досягнення низького рівня безробіття та низького рівня інфляції. В короткостроковому періоді залежність між рівнями інфляції та рівнями безробіття описується кривою Філіпса, яка виражає обернену залежність між цими двома показниками. Із цієї залежності випливає наступне:

1) держава під час регулювання економіки послідовно має справу то з інфляцією, то з безробіттям;

2) держава не може одночасно ліквідувати і безробіття, і інфляцію. Їх можна лише звести до мінімуму.

Є випадки, коли крива Філіпса порушується:

1) інфляція на початку спаду, безпосередньо після «піку» (короткостроковий період);

2) стагфляція – інфляція витрат в період падіння виробництва.

Боротьба з інфляцією на фоні безробіття полягає в зменшенні інфляції, а потім уже – ліквідації безробіття.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Тести для самоперевірки знань

- 3.1. Людина, що не має роботи і не шукає роботи:
1. Відноситься до розряду зайнятих
 2. Відноситься до безробітних
 3. Відноситься до економічно пасивного населення
- 3.2. Термін "повна зайнятість населення" означає, що:
1. Все населення країни має роботу
 2. В економіці має місце фрикційне та структурне безробіття
 3. Все працездатне населення країни працевлаштоване
- 3.3. Працівник, що втратив роботу із-за спаду в економіці, влучає в категорію безробітних, охоплених:
1. Фрикційною формою безробіття
 2. Структурною формою безробіття
 3. Циклічною формою безробіття
 4. Перманентним безробіттям
 5. Всі попередні відповіді невірні
- 3.4. Згідно закону Оукена, якщо фактичний рівень безробіття перевищує природний рівень на 1 %, то відставання обсягу ВВП складає:
1. 2,5 %
 2. 3 %
 3. 3,5 %
- 3.5. Крива Філіпса фіксує зв'язок між рівнем інфляції і:
1. Пропозицією грошей
 2. Рівнем безробіття
 3. Рівнем відсотка
 4. Політичним економічним циклом
 5. Реальною ставкою відсотка
- 3.6. Інфляція, яка викликана зростанням витрат виробництва, називається:
1. Інфляцією попиту
 2. Інфляцією пропозиції
- 3.7. Від непередбаченої інфляції особливо потерпають:
1. Працівники галузей, які перебувають у фазі піднесення
 2. Власники фіксованих доходів
 3. Власники підприємств, якщо ціни на готову продукцію зростають швидше, ніж ціни на ресурси
 4. Уряди, які нагромадили значні державні борги

3.8. ВВП, виражений в цінах поточного року, називається:

1. Номінальним ВВП
2. Реальним ВВП

3.9. Якщо номінальний ВВП підвищився на 8 %, а рівень цін зріс на 10 %, то реальний ВВП:

1. Збільшився на 2 %
2. Збільшився на 18 %
3. Знизився на 2 %
4. Знизився на 18 %

3.10. Якщо фактичний рівень безробіття складає 13 %, то при природньому рівні безробіття, що дорівнює 5 %, рівень циклічного безробіття досягне:

1. 18 %
2. 5 %
3. 8 %
4. Немає правильної відповіді

Задачі

Задача 3.1. Номінальний ВВП у 2020 р. становив 900 млрд. грош. одиниць, а у 2019 р. – 850 млрд. гр. од. Індекс цін – 115 %. Знайти реальний ВВП у 2020 р. та темп зростання номінального ВВП.

Задача 3.2. Номінальний ВВП зменшився на 10 %, а індекс цін зменшився на 5 %. Обчислити зміну реального ВВП (у %).

Задача 3.3. Чисельність ЕАН – 30 млн. осіб, що становить 60 % від всього населення країни. Кількість зайнятих – 25 млн. осіб. Валовий випуск за рік склав 600 млрд. грн. Проміжне споживання – 200 млрд. грн. Знайти ВВП у розрахунку на 1 особу та рівень безробіття.

Задача 3.4. Чисельність населення країни = 45 млн. осіб, з них економічно активних – 60 %. Кількість офіційно зареєстрованих безробітних в країні = 950 тисяч осіб. Рівень безробіття (визначений за методологією МОП) = 10 %. Визначте чисельність безробітних (за МОП).

Задача 3.5. Фактичний рівень безробіття становить 12 %. Природний рівень – 6 %. Потенційний ВВП – 800 млрд. грн. Розрахувати суму втраченого ВВП внаслідок безробіття, скориставшись законом Оукена.

ТЕМА 4. ТОВАРНИЙ РИНОК

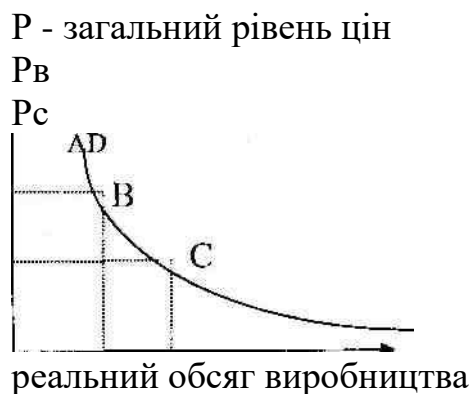
ІНФОРМАТИВНА ЧАСТИНА

Сукупний попит (AD)- це реальний обсяг національного виробництва, який готові купити домогосподарства, підприємства, уряд країни і економічні суб'єкти інших країн за різного рівня цін у країні; це сума всіх індивідуальних попитів на кінцеві товари та послуги, які пропонуються на товарних ринках.

Сукупний попит включає такі складові: споживчий попит, інвестиційний попит, попит держави, чистий експорт.

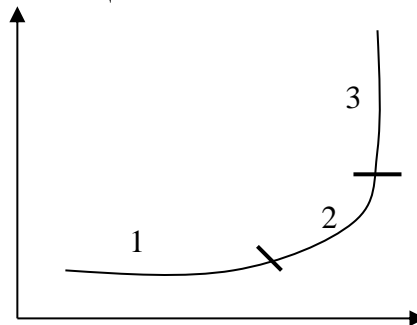
$$\text{Сукупний попит} = C + G + I + E_x$$

Крива сукупного попиту має наступний вигляд:

Сукупна пропозиція (AS)- це обсяг кінцевих товарів і послуг, який може бути запропонований, тобто вироблений в економіці за різного рівня цін.

Крива сукупної пропозиції:

Сучасна макроекономічна наука розглядає три складові кривої сукупної пропозиції: 1) *горизонтальний (кейнсіанський) відрізок* показує зміни в обсягу виробництва в умовах неповної зайнятості та постійних цін (депресійний стан економіки); 2) *проміжний (висхідний) відрізок* показує зміни в обсягу виробництва в економіці, що наближається до повної зайнятості, зростання реального ВВП на цьому відрізку супроводжується зростанням цін; 3) *вертикальний (класичний) відрізок* показує зміни в обсязі виробництва в умовах повної зайнятості.

Перетин кривих сукупного попиту та довгострокової кривої сукупної пропозиції визначає рівноважний обсяг випуску та рівноважний рівень цін.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Тести для самоперевірки знань

- 4.1. Крива сукупного попиту показує відношення між:
1. Рівнем цін і спожитим реальним ВВП
 2. Рівнем цін і виробленим ВВП в номінальному вираженні
 3. Рівнем цін, що визнають покупці, і рівнем цін, що задовольняє продавців
 4. Обсягами виробленого і спожитого ВВП в реальному вираженні
 5. Всі попередні відповіді невірні
- 4.2. Кейнсіанський відрізок на лінії сукупної пропозиції:
1. Має позитивний нахил
 2. Має негативний нахил
 3. Представлений вертикальною лінією
 4. Представлений горизонтальною лінією
 5. Всі попередні відповіді невірні
- 4.3. Рівень цін в економіці буде незмінний в результаті зрушення кривої сукупного попиту ліворуч і праворуч, якщо:
1. Це зрушення відбувається на горизонтальному відрізку кривої сукупної пропозиції
 2. Це зрушення відбувається на вертикальному відрізку кривої сукупної пропозиції
 3. Це зрушення відбувається на проміжному відрізку кривої сукупної пропозиції
 4. Економіка зазнає піднесення
 5. Всі попередні відповіді невірні
- 4.4. Якщо рівень цін росте, а виробництво падає, то це у макроекономічному плані викликано:
1. Зміщенням кривої сукупного попиту праворуч
 2. Зміщенням кривої сукупного попиту ліворуч
 3. Зміщенням кривої сукупної пропозиції ліворуч
 4. Зміщенням кривої сукупної пропозиції праворуч
 5. Всі попередні відповіді невірні
- 4.5. Переміщення праворуч у межах кейнсіанського відрізка кривої сукупної пропозиції супроводжується:
1. Зниженням рівня зайнятості
 2. Збільшенням обсягу реального ВВП
 3. Зростанням рівня цін
 4. Збільшенням безробіття

4.6. Інфляцію попиту можна зобразити графічно:

1. Зрушенням кривої сукупної пропозиції вліво
2. Зрушенням кривої сукупного попиту вліво
3. Зрушенням кривої сукупної пропозиції вправо
4. Зрушенням кривої сукупного попиту вправо

4.7. Результати переміщення кривої сукупного попиту ліворуч та праворуч є однаковими щодо зміни обсягу реального ВВП, якщо:

1. Це переміщення відбувається на горизонтальному відрізку кривої сукупної пропозиції
2. Це переміщення відбувається на вертикальному відрізку кривої сукупної пропозиції
3. Економіка знаходиться в стані спаду

4.8. Якщо обсяг рівноважного ВВП перевищує його потенційний рівень, тоді:

1. Збільшиться рівень безробіття
2. Зменшиться номінальна зарплата
3. Рівень цін підвищиться
4. Автоматично збільшиться сукупний попит

4.9. Крива сукупної пропозиції виражає залежність між:

1. Рівнем цін і споживанням реального ВВП
2. Збільшенням сукупного попиту та рівнем цін
3. Рівнем цін і виробленим реальним ВВП
4. Збільшенням сукупної пропозиції та чистими інвестиціями

4.10. Інфляцію, яка викликана зростанням витрат на виробництво одиниці продукції, можна проілюструвати:

1. Зрушенням кривої сукупної пропозиції вліво
2. Зрушенням кривої сукупного попиту вліво
3. Зрушенням кривої сукупного попиту вправо
4. Зрушенням кривої сукупної пропозиції вправо

Задачі

Задача 4.1. Природний обсяг виробництва становить 700 одиниць, криву AD описує рівняння $Y = 1500 - 20P$. Через певний проміжок часу природний обсяг виробництва збільшився на 25%, а рівняння сукупного попиту набуло вигляду: $Y = 2375 - 30P$.

На скільки відсотків за цей період змінився рівноважний рівень цін?

Задача 4.2. Номінальний ВВП країни становить 220 млрд. грош. одиниць, споживчі витрати складають 56% ВВП, внутрішні валові інвестиції - 14 % ВВП, чистий експорт - 2% ВВП.

Обчисліть обсяг державних закупівель товарів та послуг у грошовому виразі.

Задача 4.3. У році $t-1$ в умовах рівноваги на ринку товарів і послуг приватне споживання = 300 млн грн, валові приватні інвестиції = 650 млн грн, державні витрати = 370 млн грн, трансфертні платежі = 250 млн грн, чистий експорт = -80 млн грн. У році t індекс цін склав 1,2, що викликало збільшення споживчих витрат населення на 50 млн грн.

Визначте обсяг ВВП у році t .

Задача 4.4. Природний обсяг виробництва становить 8000 одиниць, криву AD описує рівняння $Y = 8200 - 2P$. Через певний проміжок часу природний обсяг виробництва збільшився на 50%, а рівняння сукупного попиту набуло вигляду: $Y = 12350 - 2P$.

На скільки відсотків змінився рівноважний рівень цін за даний період?

Задача 4.5. У таблиці наведені дані, що характеризують криву AS:

Рівень цін, грн.	Реальний ВВП, млрд. грн.
250	2000
225	2000
200	1900
175	1700
150	1400
125	1000
125	500
125	0

Визначити:

1. В яких межах змінюється обсяг реального ВВП на кейнсіанському відрізку кривої сукупної пропозиції?

2. В яких межах змінюється рівень цін і обсяг реального ВВП на класичному відрізку кривої сукупної пропозиції?

3. В яких межах змінюється обсяг реального ВВП на проміжному відрізку кривої сукупної пропозиції?

ТЕМА 5. ГРОШІ ТА ГРОШОВИЙ РИНОК

ІНФОРМАТИВНА ЧАСТИНА

Гроші – це загальний еквівалент для всіх інших товарів, тобто вони служать засобом вираження вартості товарів.

Грошовий обіг – це безперервний рух грошей, які виконують функцію засобу бігу та платежу, тобто обслуговують кругообіг товарів та послуг.

Готівкові гроші – засоби обігу, представлені банкнотами і розмінними монетами, монопольне право на випуск яких законодавчо закріплене за державою.

Безготівкові гроші (кредитні або депозитні гроші) – це засоби обігу, які являють собою боргові зобов'язання фінансових інститутів.

Закон грошового обігу визначає кількість грошей, необхідних для обігу:

$$M = \frac{\sum p_i \times q_i - K_p + \Pi - BB}{V},$$

де M – кількість грошей в обігу; $\sum p_i \times q_i$ – сума вартостей благ, що підлягають реалізації; K_p – сума цін товарів, що продані в кредит; Π – платежі, термін виплати яких настав; BB – взаємовиплатні платежі; V – швидкість обігу однієї грошової одиниці.

Грошова маса – це сукупність усіх грошових засобів, випущених банківською системою, які перебувають в економіці країни в готівковій та безготівковій формах і виконують функції засобу обігу, платежу і накопичення.

$$\text{Рівень монетизації} = \frac{\text{Грошова маса}}{\text{ВВП}} \times 100\%$$

Грошовий агрегат – це сукупність грошових засобів у визначеній конкретній формі, поєднаних особливими якісними ознаками (ступенем ліквідності, швидкістю обігу, роллю в економіці) в окремий елемент грошової маси. НБУ визначає чотири агрегати грошової маси: M_0 , M_1 , M_2 , M_3 .

Норма обов'язкового резервування (резервна норма):

$$r = \frac{R}{D}.$$

де R – сума обов'язкових резервів; D – сума депозитів.

Депозитний мультиплікатор (m):

$$m = \frac{1}{r}$$

Грошовий мультиплікатор (m^*):

$$m^* = \frac{1+d}{r+d},$$

де d – відношення готівкових грошей до депозитів у населення; r – норма обов'язкових банківських резервів.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Тести для самоперевірки знань

5.1. В комерційному банку X є депозит величиною 20000 доларів. Резервна норма встановлена в 13 %. Цей депозит здатний збільшити суму кредитів, що видаються, по меншій мірі на:

1. 13000 доларів
2. Невизначену величину
3. 20000 доларів
4. Всі відповіді невірні

5.2. Основою операційного попиту на гроші є:

1. Операції з купівлі житла
2. Операції з придбання іноземної валюти
3. Операції з купівлі цінних паперів
4. Операції з купівлі-продажу товарів і послуг

5.3. Основою спекулятивного попиту на гроші є:

1. Операції з купівлі-продажу товарів і послуг
2. Операції з придбання іноземної валюти
3. Операції з купівлі цінних паперів та інших фінансових активів
4. Операції з купівлі житла

5.4. Якщо норма обов'язкових резервів центрального банку становить 50 %, то величина депозитного мультиплікатора дорівнює:

1. 50
2. 2
3. 20
4. 0

5.5. Надлишкові резерви комерційного банку – це:

1. Різниця між величиною активів і власним капіталом
2. Різниця між величиною фактичних резервів та величиною обов'язкових резервів
3. Усі твердження невірні

5.6. Комерційний банк може створювати безготівкові гроші в межах:

1. Своїх депозитів
2. Своїх надлишкових резервів
3. Своєї готівки у касі
4. Своїх обов'язкових резервів

5.7. Яке з наведених тверджень є правильним?

1. Якщо попит на гроші незмінний, а пропозиція грошей збільшилася, то рівновага на грошовому ринку відновлюється при більш високій відсотковій ставці

2. Якщо пропозиція грошей незмінна, а попит на гроші зменшився, то рівновага на грошовому ринку відновлюється при вищій відсотковій ставці

3. Якщо попит на гроші незмінний, а пропозиція грошей зменшилася, то рівновага на грошовому ринку відновлюється при більш високій відсотковій ставці

4. Якщо пропозиція грошей незмінна, а попит на гроші збільшився, то рівновага на грошовому ринку відновлюється при нижчій відсотковій ставці

5.8. Найвищу ліквідність мають:

1. Цінні папери
2. Готівка
3. Майно

5.9. Якщо грошова база подвоїлась і розмір грошового мультиплікатора також збільшився у 2 рази, то пропозиція грошей:

1. Подвоїлась
2. Зросла, але менш ніж у 2 рази
3. Не змінилась
4. Зросла у чотири рази

5.10. Під ліквідністю розуміють:

1. Здатність фінансового активу бути безумовним і нічим не обмеженим засобом платежу без зміни його номінальної вартості
2. Здатність фінансового активу бути безумовним і нічим не обмеженим засобом платежу зі зміною його номінальної вартості
3. Здатність грошей перетворюватись у цінні папери

Задачі

Задача 5.1. ВВП = 500 млрд. грн. Населення країни = 50 млн. осіб, з них економічно активних – 70 %. Грошова маса = 120 млрд. грн.

Знайти рівень монетизації та зробити висновок про достатність грошей в країні.

Задача 5.2. Населення країни – 50 млн. осіб. Кількість готівкових грошей у населення складає 60 млрд. грн. Сума депозитів населення – 25 млрд. грн. Норма обов'язкових резервів, встановлена Центральним банком, дорівнює 10 %. Розрахувати грошовий мультиплікатор.

Задача 5.3. Населення країни – 50 млн. осіб. Кількість готівкових грошей у населення складає 55 млрд. грн. Сума депозитів населення – 20 млрд. грн. Норма обов'язкових резервів, встановлена Центральним банком, дорівнює 8 %. Розрахувати депозитний мультиплікатор.

Задача 5.4. Готівкові гроші = 40 млрд грн, переказні депозити в національній валюті = 60 млрд грн, переказні депозити в іноземній валюті = 8 млрд грн, цінні папери, крім акцій = 2 млрд грн.

Чому дорівнює грошовий агрегат M2?

Задача 5.5. Грошовий агрегат M1 = 80 млрд грн, переказні депозити в національній валюті = 42 млрд грн, переказні депозити в іноземній валюті = 12 млрд грн.

Чому дорівнює грошовий агрегат M0?

Задача 5.6. Загальні резерви комерційного банку становлять 580 млн. грн., депозити - 2550 млн. грн. Норма обов'язкових банківських резервів складає 20%.

Як може змінитись пропозиція кредитних грошей, якщо банк вирішить використати свої надлишкові резерви для видачі кредитів?

Задача 5.7. Депозитні гроші комерційного банку збільшились на 200 тис. грн., норма банківських резервів - 25%, а вилучення грошей у формі готівки відсутні.

Скільки грошей може створити банк?

ТЕМА 6. МОДЕЛІ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ РІВНОВАГИ

ІНФОРМАТИВНА ЧАСТИНА

Та частина доходу домогосподарств, що залишилася після сплати всіх податків, називається *використовуваним доходом* (ВД). Використовуваний дохід поділяється на споживання (С) та заощадження (S).

Споживання – це витрати домогосподарств на придбання товарів і послуг.

Заощадження – це частина використовуваного доходу, яка не спрямовується на споживання.

Тобто:

$$C + S = \text{ВД}$$

Існує поняття *середньої схильності до споживання*, це відношення обсягу споживання до величини використовуваного доходу:

$$c = C / \text{ВД}$$

Середня схильність до споживання показує, яка частка використовуваного доходу використана для споживання.

Середня схильність до заощадження – це відношення обсягу заощадження до величини використовуваного доходу, або це частка використовуваного доходу, яку домогосподарства заощаджують:

$$s = S / \text{ВД}$$

Якщо до середньої схильності до споживання додати середню схильність до заощадження, то отримаємо одиницю:

$$c + s = 1$$

Гранична схильність до споживання (c') – це відношення будь-якої зміни у споживанні до зміни у величині доходу:

$$c' = \frac{\Delta C}{\Delta \text{ВД}}$$

Гранична схильність до споживання показує, яка частка додаткового доходу спрямовується на додаткове споживання.

Гранична схильність до заощадження (s') - це відношення будь-якої зміни у заощадженні до зміни у величині доходу:

$$s' = \frac{\Delta S}{\Delta \text{ВД}}$$

Гранична схильність до заощадження показує, яка частка додаткового доходу спрямовується на додаткове заощадження.

Якщо до граничної схильності до споживання додати граничну схильність до заощадження, то отримаємо одиницю:

$$c' + s' = 1$$

Функція споживання – це залежність між обсягом споживання та використовуваним доходом:

$$C = a + c' \times \text{ВД}$$

де a – автономне споживання, тобто обсяг споживання, який не залежить від використовуваного доходу (проживання в борг, за рахунок субсидій);

c' – гранична схильність до споживання, яка показує, на скільки зміниться обсяг споживання при зміні ВД на одну одиницю;

ВД – використовуваний дохід.

Функція заощадження має наступний вигляд:

$$S = -a + (1 - c') \times \text{ВД} \quad \text{або} \\ S = -a + s' \times \text{ВД}$$

де s' – гранична схильність до заощадження (величина додаткового заощадження, яке виникає із додаткової гривні використовуваного доходу).

Інвестиції - це усі види майнових і інтелектуальних цінностей, вкладені в об'єкти підприємницької й інших видів діяльності, у результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект.

Валові інвестиції являють собою загальний обсяг засобів, що інвестуються у певному періоді, спрямованих на нове будівництво, придбання засобів виробництва і на приріст товарно-матеріальних запасів.

Чисті інвестиції являють собою суму валових інвестицій, зменшену на суму амортизаційних відрахувань у певному періоді.

В макроекономіці базовою функцією інвестиційного попиту є функція, яка залежить від відсоткової ставки, причому не від номінальної, а реальної відсоткової ставки.

Нарощування інвестицій веде до зростання ВВП і сприяє досягненню повної зайнятості. Між змінами інвестицій та ВВП існує стійка залежність. Тут проявляється ефект мультиплікатора: збільшення інвестицій призводить до збільшення валового продукту, причому на величину більшу, ніж первісне зростання інвестицій.

Мультиплікатор – це коефіцієнт, який показує зв'язок між змінами інвестицій та змінами ВВП:

$$M = \frac{\Delta \text{ВВП}}{\Delta \text{інвестиції}}$$

Мультиплікатор можна показати через граничну схильність до споживання як:

$$M = \frac{1}{1 - c'} = \frac{1}{s'}$$

Мультиплікатор інвестицій означає, що початкові вкладення в економіку надалі поступово супроводжуються зростанням доходу, який знову розподіляється на споживання та заощадження, тобто виникає первинний, вторинний і т.д. ефект капіталовкладень.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Тести для самоперевірки знань

- 6.1. Середня схильність до споживання – це:
1. Відношення споживання до доходу кінцевого використання
 2. Відношення споживання до заощадження
 3. Відношення споживання до особистого доходу
- 6.2. Витрати підприємств на купівлю обладнання і машин, на будівництво нових виробничих будинків та споруд, а також зміну товарних запасів, називаються
1. Запасами
 2. Інвестиціями
 3. Витратами
- 6.3. Яке з перерахованих відношень має обернену залежність?
1. Відношення між споживчими видатками і доходом домогосподарств
 2. Відношення між інвестиційними видатками і рівнем процентної ставки
 3. Відношення між заощадженнями і рівнем споживчої ставки
- 6.4. Якщо реальна процентна ставка збільшиться, то:
1. Крива попиту на інвестиції зсунеться праворуч
 2. Крива попиту на інвестиції зсунеться ліворуч
 3. Інвестиційні видатки скоротяться
- 6.5. Гранична схильність до споживання – це:
1. Відношення приросту споживання до приросту особистого доходу
 2. Відношення приросту споживання до доходу кінцевого використання
 3. Відношення споживання до приросту доходу кінцевого використання
 4. Всі відповіді помилкові
- 6.6. Крива інвестиційного попиту характеризує:
1. Зниження податку на прибуток
 2. Зниження відсоткової ставки
 3. Обернену залежність між ставкою відсотка та рівнем інвестиційних витрат
- 6.7. Якщо дохід кінцевого використання дорівнює 1000, а гранична схильність до споживання – 0.8, то сума значень граничної схильності до споживання та заощадження дорівнює:
1. 1
 2. 800
 3. 200
 4. 1000

6.8. Основними видами інвестицій, за Дж. Кейнсом, є:

1. Інвестиції в основний капітал
2. Інвестиції в житлове будівництво
3. Інвестиції у приріст запасів
4. Усі відповіді вірні

6.9. Інвестування доцільне, якщо

1. Очікувана норма чистого прибутку більша за відсоткову ставку
2. Очікувана норма чистого прибутку менша за відсоткову ставку
3. Очікувана норма чистого прибутку більша за рівень інфляції

6.10. Які з перелічених концепцій класичної макроекономічної теорії критикував Кейнс:

1. Усі відповіді правильні
2. Кількісну теорію грошей
3. Теорію раціональних очікувань
4. Теорію ринкового саморегулювання економіки

Задачі

Задача 6.1. Використовуваний дохід (ВД) у поточному році становить 300 млрд. грн. 30 % цього доходу домогосподарства спрямували на заощадження. В минулому році ВД становив 250 млрд. грн., а витрати на споживання склали 200 млрд. грн. Знайти граничну схильність до споживання.

Задача 6.2. Дохід кінцевого використання в поточному році склав 400 млрд. грн., а витрати на споживання – 300 млрд. грн. В минулому році дохід кінцевого використання дорівнював 350 млрд. грн., а витрати на споживання – 250 млрд. грн. Знайти граничну схильність до заощадження.

Задача 6.3. Використовуваний дохід поточного року – 400 млрд. грн., або на 20 % більше, ніж у минулому році. Витрати на споживання у поточному році дорівнюють 300 млрд. грн., а у минулому році – 250 млрд. грн. Приріст інвестицій у поточному році становив 50 млрд. грн. На яку суму збільшився чистий внутрішній продукт внаслідок інвестування?

Задача 6.4. Функція споживання домашніх господарств має вигляд:

$$C = 100 + 0,5 \times \text{ВД},$$

де C – споживання; ВД – використовуваний дохід.

Розрахуйте величину заощаджень та середню схильність до споживання, якщо використовуваний дохід складає 500 млрд. грн.

ТЕМА 7. ЕКОНОМІЧНА ДИНАМІКА

ІНФОРМАТИВНА ЧАСТИНА

Економічне зростання – це збільшення виробництва реального ВВП в умовах повної зайнятості та стабільного рівня цін.

Фактори економічного зростання:

- фактори пропозиції (природні ресурси, трудові ресурси, обсяг основного капіталу, технологія);
- фактори попиту (податковий тиск, ефективність кредитно-банківської системи, розширення експортних поставок, зростання споживчих, інвестиційних та державних витрат)
- фактори розподілу (діюча система розподілу доходів).

Темп зростання ВВП = $\frac{\text{ВВП звітного року}}{\text{ВВП базисного року}} (y \%)$.

Типи економічного зростання:

Екстенсивний тип – збільшення виробництва ВВП через збільшення кількості використовуваних економічних ресурсів.

Інтенсивний тип – збільшення виробництва ВВП через підвищення ефективності використовуваних ресурсів, зокрема підвищення продуктивності праці.

Економічне зростання супроводжується не тільки позитивними, але і *негативними наслідками*, зокрема:

1. Забруднення навколишнього середовища внаслідок збільшення використання ресурсів, що веде до збільшення відходів та, відповідно, до забруднення;
2. Погіршення умов праці, зменшення задоволення від неї (впровадження поточних технологій, монотонність праці, зростання структурного безробіття, добровільне продовження робочого дня з метою отримання більшого доходу.
3. Відхід від загальнолюдських цінностей, адже посилюється конкуренція між людьми і посилюється матеріалізація життя.

Проте економічне зростання передбачає збільшення ВВП, що розширює можливості суспільства для усунення негативних наслідків.

Основні моделі економічного зростання:

Модель макроекономічного зростання Харода-Домара - це найпростіша макроекономічна модель зростання, була розроблена наприкінці 40-х рр. ХХ ст. Модель описує динаміку доходу, який є сумою споживчих та інвестиційних витрат. Економіка вважається закритою, тому чистий експорт дорівнює нулеві, а державні витрати в моделі не вирізняються. Основним фактором зростання є нагромадження капіталу.

Неокласична модель економічного зростання Р. Солоу, розроблена в 50-60-х рр. ХХ ст. лауреатом Нобелівської премії Робертом Солоу. Дає змогу дослідити, як основні фактори виробництва – праця, капітал, технологічні зміни – впливають на динаміку обсягу виробництва, коли економічна система перебуває у рівноважному сталому стані.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Тести для самоперевірки знань

7.1. Економічне зростання означає:

1. Збільшення кількості вироблених товарів і послуг при повній зайнятості ресурсів та стабільному рівні цін
2. Переміщення кривої виробничих можливостей уліво
3. Збільшення кількості вироблених товарів і послуг при одночасному зростанні цін на них
4. Всі відповіді не вірні

7.2. Економічне зростання графічно можна проілюструвати:

1. Рухом від однієї точки до іншої по кривій виробничих можливостей
2. Рухом від однієї точки до іншої за межами кривої виробничих можливостей
3. Переміщенням вліво кривої виробничих можливостей
4. Переміщенням вправо кривої виробничих можливостей

7.3. Модель економічного зростання Р.Солоу дає можливість дослідити:

1. Вплив технологічного прогресу на динаміку реального ВВП
2. Вплив економічної політики на рівень життя населення
3. Вплив економічної політики на динаміку реального ВВП
4. Усі відповіді вірні

7.4. При збільшенні темпів зростання населення, стійкий темп приросту реальних обсягів виробництва у моделі Р. Солоу за інших незмінних умов:

1. Підвищується
2. Залишається незмінним
3. Знижується
4. Немає однозначної відповіді

7.5. За умовою Золотого правила нагромадження капіталу у моделі Р. Солоу граничний продукт капіталу дорівнює:

1. Реальній процентній ставці
2. Рівню заощаджень
3. Нормі амортизації
4. Темпу інфляції

7.6. Які заходи держави сприятимуть економічному зростанню?

1. Зростання дотацій збитковим секторам економіки
2. Збільшення державних позик
3. Зростання державних інвестиційних витрат
4. Зменшення грошової пропозиції

7.7. У моделі зростання Солоу з урахуванням темпу зростання населення (n) і науково-технічного прогресу (g) темп зростання обсягу продукту на працівника у стаціонарному стані дорівнює:

1. g
2. n
3. $n - g$
4. $n + g$

7.8. Економічне зростання вимірюється:

1. Приростом реального ВВП
2. Приростом грошової маси
3. Зниженням загального рівня цін
4. Зниженням безробіття

7.9. До факторів попиту економічного зростання відносять:

1. Технологію
2. Розширення експортних поставок
3. Кількість та якість трудового потенціалу
4. Кількість та якість природних ресурсів

7.10. До факторів пропозиції економічного зростання відносять:

1. Зростання державних витрат
2. Розширення експортних поставок
3. Кількість та якість трудового потенціалу
4. Податковий тиск

Задачі

Задача 7.1. ВВП у 2020 р. склав 534276 млн. грн., а у 2019 р. дорівнював 509654 млн. грн. Обчислити темп зростання та темп приросту ВВП.

Задача 7.2. Маємо умови: $\Delta Y = 6 \%$, $\Delta K = 10 \%$, $\Delta L = 2 \%$, $a = 0,3 \%$. Обчислити залишок Солоу.

Задача 7.3. Маємо умови: $Y = 400$ млрд грн, $L = 25$ млн осіб, $d = 0,08$, $K = 900$ млрд грн. Обчислити норму заощаджень, за якої забезпечується стійкий рівень капіталоозброєності.

Задача 7.4. У країні А відношення приросту капіталу до приросту продукту становить 3, а в країні Б цей показник дорівнює 2,7.

Використовуючи модель Домара-Харрода, визначте темпи економічного зростання в цих країнах.

ТЕМА 8. ФІСКАЛЬНА ТА ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА

ІНФОРМАТИВНА ЧАСТИНА

Фіскальна (бюджетно-податкова) політика - це заходи уряду, спрямовані на забезпечення повної зайнятості та виробництво неінфляційного ВВП шляхом зміни державних видатків, системи оподаткування та підходів до формування державного бюджету в цілому.

Держава маніпулює податками та державними видатками, при недостатньому сукупному попиті збільшує державні видатки, скорочує податки; при надмірному попиті – державні видатки скорочуються, а податки збільшуються. Стимулювання попиту, як правило, збільшує інфляцію, а антиінфляційне регулювання посилює застійні явища. Виконує держава ці функції за допомогою такого інструменту, як державний бюджет.

Профіцит бюджету – його доходи більші, ніж видатки.

Дефіцит бюджету – видатки більші, ніж доходи.

Дефіцит державного бюджету *вимірюють у відсотках* до валового внутрішнього продукту.

За формами виділяють дискреційну та недискреційну фіскальну політику.

Дискреційна фіскальна політика – цілеспрямована, свідомо зміна розмірів державних витрат, податків і сальдо державного бюджету в результаті спеціальних рішень уряду, спрямованих на зміну рівня зайнятості, обсягу виробництва і темпів інфляції.

Недискреційна фіскальна політика - автоматична зміна названих розмірів в результаті циклічних коливань сукупного доходу.

Державний борг — це загальний розмір накопиченої заборгованості уряду власникам державних цінних паперів, який дорівнює сумі минулих бюджетних дефіцитів за вилученням бюджетних надлишків.

Грошово-кредитна політика – це сукупність заходів у сфері грошового обігу і кредитних відносин, які здійснює держава з метою регулювання економічного зростання, стримування інфляції, забезпечення зайнятості і балансування платіжного балансу. Політика, спрямована на обмеження пропозиції грошей для зниження сукупних витрат і стримування інфляційного тиску в економіці, має назву *стримувальної політики*, або *політики дорогих грошей*. *Стимулювальна*, або *політика дешевих грошей* - це політика, спрямована на збільшення пропозиції грошей для стимулювання сукупних витрат і зайнятості.

Три основні непрямі інструменти грошово-кредитної політики: облікова процентна ставка; регулювання норми обов'язкових резервів; операції на відкритому ринку державних цінних паперів.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Тести для самоперевірки знань

- 8.1. Дефіцит державного бюджету утвориться в тих випадках, коли:
1. Сума активів держави перевищує розміри його зобов'язань
 2. Сума видатків держави перевищує суму доходів
 3. Видатки держави зменшуються
- 8.2. Урядова політика в сфері видатків і оподаткування називається:
1. Політикою, основою на кількісній теорії грошей
 2. Монетарною політикою
 3. Діловим циклом
 4. Фіскальною політикою
- 8.3. Яскраво виражена антиінфляційна фіскальна політика припускає:
1. Підвищення рівня оподаткування і скорочення державних видатків
 2. Скорочення і податкових надходжень, і державних видатків
 3. Зростання податків і більш високий рівень державних видатків
- 8.4. Одним із основних інструментів грошово-кредитної політики є:
1. Маніпуляції з державними видатками і податками для досягнення бажаного рівноважного рівня прибутку і виробництва
 2. Операції на відкритому ринку державних зобов'язань.
 3. Автоматична зміна суми податкових надходжень при незмінних ставках в залежності від розміру ЧВП
- 8.5. Державний борг – це сума попередніх:
1. Бюджетних дефіцитів
 2. Державних витрат
 3. Бюджетних надлишків за відрахуванням бюджетних дефіцитів
 4. Бюджетних дефіцитів за відрахуванням надлишків
- 8.6. Недискреційна фіскальна політика –це:
1. Автоматична зміна суми податкових надходжень при незмінних ставках в залежності від розміру чистого внутрішнього продукту
 2. Зміна розмірів облікової ставки та резервної норми
 3. Свідома зміна державою податків і видатків з метою зміни ВВП
- 8.7. Резервна норма –це:
1. Обов'язкові відрахування комерційних банків від суми отриманих депозитів на спеціальний рахунок в центральному банку
 2. Процентна ставка по позиках центрального банку
 3. Процентна ставка по державних позиках

8.8. Для проведення стимулюючої фіскальної політики необхідне:

1. Збільшення державних видатків та зниження податків
2. Збільшення державних видатків та збільшення податків, або одночасне застосування цих заходів
3. Збільшення податків та зменшення державних видатків
4. Зниження податків та збільшення державних видатків, або одночасне застосування цих заходів

8.9. Крива Лаффера характеризує:

1. Залежність між податковими ставками і податковими надходженнями до бюджету
2. Залежність між інфляцією і рівнем оподаткування
3. Залежність між бюджетними видатками і податковими ставками

8.10. Якщо економіка характеризується високим рівнем безробіття у поєднанні зі стабільними цінами, то що з нижченаведених комбінацій державних заходів дозволить скоротити безробіття?

1. Купівля державних цінних паперів на відкритому ринку і збільшення податків
2. Продаж державних цінних паперів на відкритому ринку і скорочення податків
3. Продаж державних цінних паперів на відкритому ринку і скорочення державних видатків
4. Купівля державних цінних паперів на відкритому ринку і збільшення державних видатків

Задачі

Задача 8.1. Маємо умови: гранична схильність до споживання дорівнює 0,75, а гранична податкова ставка складає 0,2. Уряд зменшив чисті податки на 2,4 млрд грн. Розрахувати приріст ВВП у змішаній закритій економіці.

Задача 8.2. У змішаній закритій економіці маємо умови: гранична схильність до споживання дорівнює 0,75, а гранична податкова ставка складає 0,2. Уряд збільшив чисті податки на 4 млрд грн. Визначити, на скільки потрібно збільшити державні закупівлі, щоб забезпечити незмінність обсягів ВВП.

Задача 8.3. Попит на готівку складає 10% від суми депозитів. Норма резервування становить 0,15. Якщо Центральний банк вирішує розширити пропозицію грошей на 330 млрд. грн., на скільки він повинен збільшити (зменшити) грошову базу?

ТЕМА 9. ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНА ПОЛІТИКА

ІНФОРМАТИВНА ЧАСТИНА

Світове господарство (світова економіка) – це сукупність національних господарств, пов'язаних між собою системою міжнародного поділу праці (МПП) та міжнародними економічними відносинами.

Міжнародний поділ праці - це спеціалізація окремих країн на виробництві певних товарів (відповідно до їхніх природно-кліматичних, історичних та економічних умов) та їх взаємний обмін. У світі не існує жодної самодостатньої країни. Навіть найрозвиненіші країни не в змозі абсолютно самостійно забезпечити умови для ефективного виробництва всіх видів товарів та послуг.

Міжнародні економічні відносини (МЕВ) – це комплекс економічних відносин між окремими країнами, їхніми регіональними об'єднаннями, а також окремими підприємствами (транснаціональними, багатонаціональними корпораціями) у системі світового господарства.

Експорт – вивезення товарів та послуг з метою реалізації.

Імпорт – ввезення товарів та послуг з метою реалізації на ринку.

Реекспорт — вивезення товарів, раніше завезених з-за кордону, включаючи товари, які продані на міжнародних аукціонах, товарних біржах тощо.

Реімпорт — зворотне ввезення з-за кордону вітчизняних товарів, раніше вивезених туди.

Транзит товарів - переміщення товарів, вироблених за межами країни, через територію цієї країни без будь-якого використання цих товарів на зазначеній території;

Ступінь активності у світовій торгівлі є однією з головних ознак участі країни у міжнародних економічних відносинах. Для її оцінки використовуються такі показники:

- *експортна квота* – відображає відношення обсягу експортованих товарів і послуг до ВВП;

- *імпортна квота* – відношення обсягу імпорту до ВВП;

- *структура експорту* – це питома вага експортованих товарів за видами і ступенем їх перероблення. Цей показник характеризує спрямованість експорту (сировинна, машинно-технологічна тощо) та роль країни в міжнародній галузевій спеціалізації;

- *структура імпорту* – характеризує склад і відношення обсягів сировини і готової кінцевої продукції, які ввозяться в країну.

Мито – це податок на товари, що перетинають митний кордон. Мито належить до *непрямих податків*, які включаються в ціну товару.

За способом *нарахування* мито буває: адвалорне, специфічне, комбіноване.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Тести для самоперевірки знань

9.1. Сума всіх витрат жителів країни на іноземні товари за відрахуванням витрат інших суб'єктів на товари даної країни є:

1. Національним споживанням
2. Імпортом
3. Чистим експортом
4. Експортом

9.2. Адвалорне мито – це мито, розмір якого встановлюється:

1. У фіксованій сумі за одиницю товару
2. У процентах до митної вартості товару
3. В залежності від ступеня міжнародного демпінгу
4. На рівні нульової ставки

9.3. Специфічне мито – це мито, розмір якого встановлюється:

1. У фіксованій сумі за одиницю товару
2. У процентах до митної вартості товару
3. По формулі: ” ... % до митної вартості товару, але не менше... євро за одиницю товару”
4. Всі відповіді невірні

9.4. Комбіноване мито, це мито, розмір якого встановлюється:

1. У фіксованій сумі за одиницю товару
2. У процентах до митної вартості товару
3. За формулою: ” ... % до митної вартості товару, але не менше... євро за одиницю товару”
4. Всі відповіді невірні.

9.5. Видача державою спеціального дозволу на право здійснення зовнішньої торгівлі називається:

1. Квотою
2. Бартером
3. Ліцензуванням
4. Всі відповіді невірні

9.6. Ембарго – це:

1. Повна чи часткова заборона займатися зовнішньою торгівлею приватним фірмам
2. Повна заборона торгівельних операцій з певною країною
3. Додаткове оподаткування експорту чи імпорту
4. Всі відповіді невірні

9.7. Принцип порівняльної переваги був уперше сформульований:

1. А. Смітом
2. Д. Рікардо
3. Дж. Кейнсом

9.8. Хто з основних економічних суб'єктів країни виграє від запровадження ввізного мита на певний продукт:

1. Виробники цього продукту
2. Споживачі
3. Держава
4. Вірні відповіді 1) та 3)

9.9. Експортна квота - це:

1. Відношення обсягу імпорту до ВВП
2. Відношення обсягу експорту до ВВП
3. Частка експортованих товарів за видами в загальній сумі експорту

9.10. Позитивне сальдо торговельного балансу свідчить про те, що:

1. Ввозиться товарів більше, ніж вивозиться
2. Вивозиться товарів більше, ніж ввозиться
3. Спостерігається тенденція зростання торгівлі
4. Спостерігається тенденція спаду торгівлі

Задачі

Задача 9.1. Експорт країни становить 40 млрд. грн., імпорт дорівнює 38 млрд. грн. Обчисліть чистий експорт.

Задача 9.2. Припустимо, що країни А та Б виробляють лише два товари - цукор та борошно. Обсяг продукції на одиницю ресурсів подано в таблиці:

Країни	Цукор	Борошно
Країна А	75	100
Країна Б	50	50

Визначити: 1) Чи має країна А абсолютну перевагу у виробництві борошна та цукру; 2) Чи має країна А порівняльну перевагу у виробництві борошна та цукру; 3) Яке обмінне співвідношення між цукром і борошном склалося б в країні А за відсутності зовнішньої торгівлі?

Задача 9.3. Економіка країни характеризується такими показниками (млрд. грн.): споживчі витрати - 96; валові приватні інвестиції - 58; державні витрати - 10; експорт - 62; імпорт - 52. Якщо імпорт збільшиться на 5%, а експорт збільшиться на 10%, то чому дорівнюватиме ВВП?

ТЕМА 10. ВАЛЮТНА ПОЛІТИКА

ІНФОРМАТИВНА ЧАСТИНА

Валютна політика – це сукупність здійснюваних державою економічних, організаційних та правових заходів у сфері валютних відносин з метою реалізації стратегічних завдань розвитку національної економіки. Валютна політика поділяється на два основні види: поточну (короткострокову) і структурну (довгострокову).

Поточна валютна політика – це сукупність регулятивних заходів центрального банку щодо оперативного повсякденного впливу на динаміку обмінного курсу, кон'юнктуру валютного ринку, обсяги валютних операцій у країні. *Структурна валютна політика* – це сукупність заходів міждержавного регулювання валютних відносин, направлених на забезпечення довгострокових структурних змін у світовій валютній системі.

До складу основних *економічних інструментів* реалізації валютної політики центрального банку належать: дисконтна політика; девізна політика; диверсифікація валютних резервів; регулювання режиму валютного курсу; девальвація та ревальвація валют.

Адміністративні інструменти валютної політики передбачають сукупність заходів з нормативно-правового регулювання різноманітних аспектів функціонування валютного ринку країни та діяльності його учасників. Основним напрямом адміністративного регулювання валютних операцій є політика валютних обмежень.

Валютний курс – це ціна грошової одиниці однієї країни, виражена у грошових одиницях інших країн.

Номінальний обмінний курс – це відносна ціна двох валют, тобто пропорція їхнього обміну одна на одну.

Залежно від ступеня втручання органів грошово-кредитного регулювання у ринкове курсоутворення, обмінні курси поділяються на гнучкі та фіксовані.

Гнучкі курси можуть бути вільними або регульованими. *Вільні курси* складаються на валютних ринках стихійно, за відсутності валютної (курсової) політики з боку держави. *Регульованими* вважаються курси, які складаються на валютному ринку під впливом валютної (курсової) політики. *Фіксований курс* у класичному вигляді – це твердий курс національної валюти, за яким уряд офіційно зобов'язується вільно обмінювати національну валюту на іноземну і навпаки без обмеження кількості. *Реальний обмінний курс* – це співвідношення цін на внутрішньому і зовнішньому ринках, яким визначається експортна або імпортна орієнтація економіки в міжнародній торгівлі.

Валютна інтервенція – це продаж (купівля) центральним банком на відкритому ринку депозитів в іноземній валюті за внутрішню валюту.

Паритет купівельної спроможності – це закон єдиної ціни, згідно з яким відносні ціни благ, що є предметом міжнародної торгівлі, мають бути однакові на всіх національних ринках, відкритих для зовнішньої торгівлі.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Тести для самоперевірки знань

10.1. Курс національної валюти – це:

1. Кількість іноземної валюти, яку можна купити або продати за одиницю національної валюти на певний момент часу
2. Кількість національної валюти, яку можна купити або продати за одиницю іноземної валюти на певний момент часу
3. Всі попередні відповіді не вірні

10.2. В умовах “плаваючого” валютного курсу політика “дорогих” грошей призведе до:

1. Зниження курсу національної валюти
2. Збереження існуючого курсу національної валюти
3. Підвищення курсу національної валюти
4. Немає однозначної відповіді

10.3. В умовах “плаваючого” валютного курсу стимулююча фіскальна політика призведе до:

1. Підвищення курсу національної валюти
2. Збереження існуючого курсу національної валюти
3. Зниження курсу національної валюти
4. Немає однозначної відповіді

10.4. Девальвація – це:

1. Заходи уряду, спрямовані на підвищення курсу національної валюти
2. Заходи уряду, спрямовані на загальне зниження курсу національної валюти
3. Всі попередні відповіді не вірні

10.5. Якщо спостерігається інтенсивний вивіз капіталу з країни, то за інших незмінних умов курс національної грошової одиниці першої країни:

1. Зростає
2. Не змінюється
3. Знижується
4. Немає однозначної відповіді

10.6. Якщо інфляція в одній країні перевищує інфляцію в іншій країні, то за інших незмінних умов курс національної грошової одиниці першої країни:

1. Зростає
2. Знижується
3. Не змінюється
4. Немає однозначної відповіді

10.7. Якщо спостерігається інтенсивний ввіз капіталу в країну, то за інших

незмінних умов курс національної грошової одиниці цієї країни:

1. Зростає
2. Не змінюється
3. Знижується
4. Немає однозначної відповіді

10.8. Якщо темп економічного зростання в одній країні перевищує темп економічного зростання в іншій країні, то, за інших незмінних умов, курс національної грошової одиниці другої країни:

1. Не змінюється
2. Знижується
3. Зростає
4. Немає однозначної відповіді

10.9. В основі Ямайської валютної системи лежить:

1. Вільний плаваючий курс
2. Фіксований курс
3. Золотий стандарт
4. Золотовалютний стандарт

10.10. Якщо реальний обмінний курс менший від 1, то:

1. Продаж товару вітчизняного виробництва на внутрішньому ринку вигідніший за імпорт аналогічного товару
2. Експорт вироблених товарів вигідніший за продаж на внутрішньому ринку
3. Продаж товарів вітчизняного виробництва на внутрішньому ринку менш вигідний, ніж імпорт аналогічного товару
4. Вірні відповіді 1 та 2

Задачі

Задача 10.1. Ціна одиниці товару в Україні = 2250 грн, а в США - 500 дол, номінальний курс гривні = 0,2 дол. США за 1 грн. Визначити реальний курс гривні до долара США.

Задача 10.2. Обмінний курс гривні до долара на початку 2007 р. становив 5,3 грн./дол. На початку 2008 р. рівень цін у США зріс на 5%, а в Україні - на 20%. Визначити номінальний курс гривні до долара на початку 2008 р., при якому реальний курс залишиться без змін.

Задача 10.3. Вартість певного набору продуктів у США становить 6000 дол., а в Німеччині - 9000 євро. Визначте паритет купівельної спроможності долара до євро.

ТЕМА 11. ПЛАТІЖНИЙ БАЛАНС

ІНФОРМАТИВНА ЧАСТИНА

Платіжний баланс – це специфічний статистичний документ, в якому відображені усі результати зовнішньоекономічної діяльності країни.

Розробка і складання платіжного балансу є обов'язковою умовою для всіх країн – членів Міжнародного валютного фонду і базується на єдиній методології відповідно до стандартної класифікації компонентів і структури зведеної інформації.

В Україні *відповідальність за складання платіжного балансу* на законодавчому рівні покладено на Національний банк.

За формою складання платіжний баланс визначається як статистичний звіт, у якому в систематизованому вигляді наведені сумарні дані про зовнішньоекономічні операції резидентів даної країни з резидентами інших країн (нерезидентами) за певний період.

Основні компоненти платіжного балансу групуються за двома рахунками:

1) рахунок поточних операцій;

2) рахунок операцій з капіталом і фінансових операцій.

Платіжний баланс складається щоквартально, на 75-й день після звітного періоду, і публікується на сторінці Національного банку України.

Кожна операція в рахунках платіжного балансу фіксується подвійним записом: кредит – відтік цінностей за межі країни; дебет – надходження цінностей.

Сальдо платіжного балансу – це різниця між надходженнями і витратами країни, де експорт зараховується із знаком «+» (кредит), імпорт із знаком «-» (дебет).

Рахунок поточних операцій включає всі операції з реальними цінностями, які відбуваються між резидентами та нерезидентами, а також операції, пов'язані з безоплатним наданням або одержанням цінностей, які призначені для поточного використання. У структурі поточного рахунку виділяються чотири основні компоненти: товари, послуги, доходи та поточні трансферти.

Рахунок операцій з капіталом охоплює всі операції, що включають одержання або оплату капітальних трансфертів (трансферти на інвестиційні цілі, прощення боргу, перекази мігрантів тощо), а також придбання або реалізацію нефінансових активів та прав власності, таких як, наприклад, торгові марки, патенти, авторські права, права на видобуток корисних копалин та інші.

У *фінансовому рахунку* відображаються всі операції, в результаті яких відбувається перехід прав власності на зовнішні фінансові активи та вимоги країни, або, іншими словами, виникнення та погашення фінансових зобов'язань між резидентами та нерезидентами.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Тести для самоперевірки знань

- 11.1. Основні компоненти платіжного балансу групуються за:
1. Трьома рахунками
 2. Двома рахунками
 3. П'ятьма рахунками
- 11.2. Зростання дефіциту платіжного балансу країни:
1. Зменшує валютні резерви центрального банку
 2. Збільшує валютні резерви центрального банку
 3. Збільшує обсяг грошової маси в країні
 4. Не впливає на обсяг грошової маси
- 11.3. Торговельний баланс країни відображається у платіжному балансі у складі:
1. Фінансового рахунку
 2. Рахунку поточних операцій
 3. Рахунку капіталу
 4. Системи національних рахунків
- 11.4. Рахунок поточних операцій не включає:
1. Поточні трансферти
 2. Товари та послуги
 3. Доходи
 4. Капітальні трансферти
- 11.5. Дефіцит рахунку поточних операцій покривається за рахунок:
1. Чистого експорту товарів
 2. Чистих поточних трансфертів
 3. Резервних активів
 4. Чистих доходів
- 11.6. В Україні відповідальність за складання платіжного балансу на законодавчому рівні покладено на:
1. Міністерство фінансів
 2. Державну службу статистики
 3. Національний банк
- 11.7. Основним рівнянням платіжного балансу є:
1. Баланс між рахунком поточних операцій та капіталу
 2. Різниця між рахунком поточних операцій та капіталу
 3. Сума рахунку капіталу та чистих факторних доходів
 4. Нульове сальдо експорту та імпорту країни

11.8. Активне сальдо платіжного балансу країни збільшиться, якщо:

1. Зменшаться реальні відсоткові ставки
2. Зростуть темпи інфляції
3. Підвищаться темпи економічного зростання
4. Збільшиться обсяг експорту товарів та послуг

11.9. До чого приведе дефіцит платіжного балансу країни?

1. До збільшення її офіційних резервів
2. До зменшення її офіційних резервів
3. До підвищення внутрішніх цін
4. До зниження сукупного попиту

11.10. Дефіцит платіжного балансу по поточних операціях фінансується, в основному, чистим припливом капіталу

1. Так
2. Ні

Задачі

Задача 11.1. У платіжному балансі країни, сальдо рахунку поточних операцій = -3016 млрд дол., сальдо рахунку операцій з капіталом = 188 млрд дол., сальдо портфельних та інших іноземних інвестицій = -749 млрд дол., сальдо статті «Помилки та упуцнення» = 1351 млрд дол., сальдо балансу автономних операцій показало дефіцит валюти в сумі 5031 млрд дол. Обчислити сальдо прямих іноземних інвестицій.

Задача 11.2. Між країною А та країною Б здійснювались такі зовнішньоекономічні операції (млн. дол.): експорт товарів та послуг з країни А в країну Б становить 250; грошові перекази із країни Б у країну А дорівнюють 100; імпорт товарів і послуг у країну А = 230; купівля резидентами країни А цінних паперів фірм країни Б = 110; продаж цінних паперів фірм країни Б = 70; імпорт золота у країну А = 80. Складіть платіжний баланс країни А.

Задача 11.3. Країна має такі показники платіжного балансу (млн. грн.): сальдо рахунку поточних операцій дорівнює (-140), сальдо рахунку капітальних операцій становить 100, сальдо статті «Помилки та упуцнення» дорівнює 16.

На скільки необхідно зменшити резервні активи, щоб урівноважити платіжний баланс?

ТЕМА 12. МОДЕЛІ ВІДКРИТОЇ ЕКОНОМІКИ

ІНФОРМАТИВНА ЧАСТИНА

Основні показники оцінки відкритості національної економіки:

- частка експорту у створеному ВВП (якщо цей показник зростає, то збільшується вразливість національної економіки до зовнішніх шоків);
- частка імпорту в сукупному ВВП (якщо цей показник зростає, то збільшується залежність національної економіки від іноземних товарів);
- частка загального зовнішньоторговельного обороту у ВВП;
- гранична схильність до імпорту (визначається відношенням зміни імпорту до зміни ВВП відкритої економіки, який може бути використаний на споживання та заощадження). Чим вищою є гранична схильність до імпорту, тим нижчий мультиплікатор витрат. Завдяки цьому мультиплікатор витрат у відкритій економіці є меншим, ніж у закритій. Це означає, що однаковий приріст автономних витрат у відкритій економіці забезпечує менший приріст ВВП, порівняно із закритою економікою;
- частка іноземних інвестицій до загальних інвестицій в національну економіку.

Для аналізу функціонування відкритої економіки, наслідків макроекономічної політики використовують різноманітні моделі: довго- та короткострокової рівноваги, моделі, розроблені для малої і великої економіки, з урахуванням різних режимів валютного регулювання, найпростіші моделі та складніші, які враховують різний ступінь мобільності капіталу.

Модель Мандела-Флемінга виходить з того, що:

- 1) ціни у короткостроковому періоді є незмінними;
- 2) мобільність капіталу абсолютна (жодних перепон на шляху руху капіталу в країну чи за її межі);
- 3) головною причиною міжнародної мобільності капіталів є різниця в доходності активів різних країн;
- 4) невеликий масштаб економіки означає нездатність країни впливати на рівень світової процентної ставки, незалежно від кількості та розмірів кредитів, позик тощо.

У закритій економіці збільшення пропозиції грошей знижує процентну ставку і стимулює таким чином внутрішні інвестиції, це й призводить до зростання доходу.

У країні з відкритою економікою, за умови абсолютної мобільності капіталу, ставка процента дорівнює світовій, і як тільки збільшення грошової маси призведе до її падіння, це викличе не стільки зростання інвестицій, скільки відтік капіталу за кордон та знецінення внутрішньої валюти.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Тести для самоперевірки знань

12.1. За моделлю Мандела-Флемінга стимулююча грошово-кредитна політика є неефективною в умовах:

1. Плаваючого обмінного курсу
2. Фіксованого обмінного курсу
3. Золотого стандарту
4. Золотовалютного стандарту

12.2. В якому випадку у моделі Мандела-Флемінга функція LM переміститься ліворуч:

1. Зменшення податкових ставок
2. Зростання норми обов'язкових резервів
3. Збільшення державних витрат
4. Розширення пропозиції грошей

12.3. В якому випадку у моделі Мандела-Флемінга функція IS переміститься праворуч:

1. Збільшення податкових ставок
2. Зменшення норми обов'язкових резервів
3. Збільшення державних витрат
4. Зменшення пропозиції грошей

12.4. Якщо в умовах відкритої економіки вітчизняна відсоткова ставка вища за світову то:

1. Вітчизняна економіка є привабливою для іноземних інвесторів
2. Відбувається відтік капіталу за кордон
3. Вітчизняна економіка є не привабливою для іноземних інвесторів
4. Зменшується імпорт

12.5. Виберіть із наведених чинники, що зумовлюють відкритість економіки:

1. Чисельність населення
2. Рівень міжнародної кооперації у сфері виробництва товарів
3. Обсяг офіційних резервів

12.6. Якщо номінальна відсоткова ставка в країні А = 15 %, а темп інфляції 5 %, а в країні Б темп інфляції = 2 %, то номінальна відсоткова ставка в країні Б:

1. 8
2. 12
3. 17
4. 7

12.7. При зростанні частки експорту у створеному ВВП збільшується вразливість національної економіки до зовнішніх шоків

1. Так
2. Ні

12.8. Під малою відкритою економікою мається на увазі економіка країни:

1. Розмір території якої складає незначну частину світу
2. Яка не має впливу на світову процентну ставку
3. Яка має незначну частку імпорту та експорту у ВВП
4. Процентна ставка якої залежить від обсягів зовнішніх позик

12.9. Великі економіки з високим рівнем економічного розвитку ілюструють меншу схильність до імпорту, що певною мірою є виявом їх відносної незалежності

1. Так
2. Ні

12.10. У малій відкритій економіці в умовах плаваючого валютного курсу фіскальна експансія буде неефективною з точки зору впливу на реальний випуск, оскільки:

1. Грошова політика нейтралізує зростання випуску
2. Валютний курс залишається незмінним
3. Скорочення чистого експорту через зростання валютного курсу нейтралізує ефект розширення сукупного попиту за рахунок зростання державних витрат
4. Валютний курс зростає і випуск скорочується

Задачі

Задача 12.1. Маємо умови: гранична схильність до споживання дорівнює 0,8; гранична податкова ставка складає 0,25; гранична схильність до імпорту дорівнює 0,2. Обчислити мультиплікатор витрат у змішаній відкритій економіці.

Задача 12.2. Маємо умови: гранична схильність до споживання дорівнює 0,75; гранична податкова ставка складає 0,2; гранична схильність до імпорту дорівнює 0,15. Експорт збільшився на 600 млн грн, а імпорт — на 560 млн грн. Обчислити приріст ВВП у змішаній відкритій економіці.

Рекомендована література

1. Базилевич В.Д. Макроекономіка: підручник / В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич, Л.О. Баластрик; за ред. В.Д.Базилевича. – К. : Знання, 2008. – 743 с.
2. Гронтковська Г. Е. Макроекономіка : навчальний посібник / Г. Е. Гронтковська, А. Ф. Косік. - К. : ЦУЛ, 2010. - 672 с.
3. Данилович-Кропивницька М.Л. Макроекономіка: навчальний посібник / М. Л. Данилович-Кропивницька, П. І. Стецюк, І. О. Тивончук. - Львів: Львівська політехніка, 2014. - 292 с.
4. Калініченко О. В. Макроекономіка. Практикум: навчальний посібник / О. В. Калініченко, О. Д. Плотник. - К. : Центр учбової літератури, 2010. - 656 с.
5. Макроекономіка: базовий електронний текст лекцій / Укладачі: проф. Малий І.Й., проф. Радіонова І.Ф., доц. Куценко Т.Ф., доц. Федірко Н.В. та ін. – К. : КНЕУ, 2017. – 200 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://feu.kneu.edu.ua>.
6. Макроекономіка : навч. посіб. / за заг. ред. проф. М. І. Макаренка; уклад. : М. І. Макаренко, Т. О. Семененко, Д. В. Олексіч та ін. - К. : «Центр учбової літератури», 2014. - 216 с.
7. Макроекономіка: практикум: Навч. посіб. / В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич, Л.О. Баластрик; за ред. В.Д. Базилевича. – К. : Знання, 2010. – 550 с.
8. Небава М.І. Теорія макроекономіки: навч. посібник / М.І. Небава [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.twirpx.com/file/1247686>.

*ВІДПОВІДІ НА ТЕСТИ ТА ЗАДАЧІ***Відповіді на тести**

1.1 – 3; **1.2** – 2; **1.3** – 4; **1.4** – 3; **1.5** – 1; **1.6** – 3; **1.7** -4; **1.8** -1; **1.9** -4; **1.10** – 4.

2.1 – 4; **2.2** – 3; **2.3** – 1; **2.4** – 3; **2.5** – 3; **2.6** – 2; **2.7** – 2; **2.8** – 1; **2.9** – 3; **2.10** – 3.

3.1 – 2; **3.2** – 2; **3.3** – 3; **3.4** – 1; **3.5** – 2; **3.6** – 2; **3.7** – 2; **3.8** – 1; **3.9** – 3; **3.10** – 3.

4.1 – 1; **4.2** – 4; **4.3** – 1; **4.4** – 3; **4.5** – 2; **4.6** – 4; **4.7** – 2; **4.8** – 3; **4.9** – 3; **4.10** – 1.

5.1 – 4; **5.2** – 4; **5.3** – 3; **5.4** – 2; **5.5** – 2; **5.6** – 2; **5.7** – 3; **5.8** – 2; **5.9** – 4; **5.10** – 1.

6.1 – 1; **6.2** – 2; **6.3** – 2; **6.4** – 3; **6.5** – 4; **6.6** – 3; **6.7** – 1; **6.8** – 4; **6.9** – 1; **6.10** – 4.

7.1 – 1; **7.2** – 4; **7.3** – 1; **7.4** – 3; **7.5** – 3; **7.6** – 3; **7.7** – 4; **7.8** – 1; **7.9** – 2; **7.10** – 3.

8.1 – 2; **8.2** – 4; **8.3** – 1; **8.4** – 2; **8.5** – 4; **8.6** – 1; **8.7** – 1; **8.8** – 4; **8.9** – 1; **8.10** – 4.

9.1 – 3; **9.2** – 2; **9.3** – 1; **9.4** – 3; **9.5** – 3; **9.6** – 2; **9.7** – 2; **9.8** – 4; **9.9** – 2; **9.10** – 2.

10.1 – 1; **10.2** – 3; **10.3** – 1; **10.4** – 2; **10.5** – 3; **10.6** – 2; **10.7** – 1; **10.8** – 3; **10.9** – 1; **10.10** – 4.

11.1 – 2; **11.2** – 1; **11.3** – 2; **11.4** – 4; **11.5** – 3; **11.6** – 3; **11.7** – 1; **11.8** – 4; **11.9** – 2; **11.10** – 1.

12.1 – 2; **12.2** – 2; **12.3** – 3; **12.4** – 1; **12.5** – 2; **12.6** – 2; **12.7** – 1; **12.8** – 2; **12.9** – 1; **12.10** – 3.

Відповіді на задачі

- 1.1. Обсяг споживання пшениці в країні за рік = 8,5 млн. т
- 2.1. ЧВП = 450 млрд. грн.
- 2.2. Рентні платежі = 60 млрд.грн.; продуктивність праці = 27200 грн.
- 2.3. Сума експорту = 150 млрд. грн.
- 2.4. ВВП = 870 млрд. грош. один.; ЧВП = 840; НД = 820; заробітна плата = 220 млрд. грош. одиниць
- 2.5. Показник продуктивності праці = 13846 млрд. грош. одиниць
- 3.1. Реальний ВВП = 782,6 млрд. грош. один.; темп зростання номінального ВВП = 105,9%
- 3.2. Реальний ВВП зменшився на 5%
- 3.3. ВВП на 1 особу = 8000 грн.; рівень безробіття = 16,7%
- 3.4. Кількість безробітних = 2,7 млн. осіб
- 3.5. Сума втраченого ВВП = 120 млрд. грн.
- 4.1. Рівноважний рівень цін зріс на 25%.
- 4.2. Обсяг державних закупівель склав 61,6 млрд. грош. одиниць
- 4.3. Обсяг ВВП склав 866,67 млн. грн.
- 4.4. Рівноважний рівень цін зріс на 75%.
- 4.5. 1) На кейнсіанському відрізку ВНП змінюється в межах від нуля до 1000 млрд. грн.; 2) На класичному відрізку рівень цін змінюється в межах 225-250 грн., а ВНП дорівнює 2000 млрд. грн.; 3) На проміжному відрізку ВНП змінюється в межах 1000-2000 млрд. грн.
- 5.1. Рівень монетизації = 24%. В країні недостатньо грошей
- 5.2. Грошовий мультиплікатор = 1,36
- 5.3. Депозитний мультиплікатор = 12,5
- 5.4. M2 = 108 млрд. грн.
- 5.5. M0 = 38 млрд. грн.
- 5.6. Пропозиція кредитних грошей збільшиться на 350 млн. грн.
- 5.7. Банк може створити 800 тис. грн.
- 6.1. Гранична схильність до споживання = 0,2
- 6.2. Гранична схильність до заощадження = 0
- 6.3. Чистий внутрішній продукт збільшився на 200 млрд. грн.
- 6.4. Сума заощаджень = 150 млрд. грн., середня схильність до споживання = 0,7
- 7.1. Темп зростання ВВП складає 104,8 %, темп приросту дорівнює 4,8 %.
- 7.2. Залишок Солоу дорівнює 1,6
- 7.3. Норма заощаджень дорівнює 0,18
- 7.4. Темп економічного зростання в країні А становить 106,7%, а в країні Б - 109,3%.
- 8.1. Приріст ВВП складе 4,5 млрд. грн.
- 8.2. Державні закупівлі потрібно збільшити на 3 млрд. грн.
- 8.3. Центральний банк повинен збільшити грошову базу на 75 млрд. грн.
- 9.1. Чистий експорт складає 2 млрд. грн.

9.2. 1) Країна А має абсолютну перевагу у виробництві і борошна і цукру.
2) Країна А має порівняльну перевагу лише у виробництві борошна, країна Б має порівняльну перевагу у виробництві цукру. 3) За відсутності зовнішньої торгівлі обмінне співвідношення між цукром і борошном становило б в країні А: 1 од. борошна = 0,75 од. цукру.

9.3. ВВП = 177,6 млрд. грн.

10.1. Реальний курс гривні = 0,9 дол. США за 1 грн.

10.2. Номінальний курс гривні = 6,06 грн./дол.

10.3. Паритет купівельної спроможності долара до євро = 0,667 дол./євро.

11.1. Сальдо прямих іноземних інвестицій дорівнює 1061 млрд. дол.

11.2. Доходи країни А = 420 млн. дол.; зобов'язання країни А щодо країни Б становлять 420 млн. дол. Платіжний баланс - врівноважений.

11.3. Резервні активи необхідно зменшити на 24 млн. грн.

12.1. Мультиплікатор витрат дорівнює 1,8.

12.2. Приріст ВВП складає 76 млн. грн.